

Til
Nærings- og fiskeridepartementet

Vår dato: 14.12.2023

Deres dato: 29.09.2023

Vår referanse:

Deres referanse: 23/5991-1

Hørings svar NOU Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping

For å nå FNs bærekraftsmål, må matproduksjonen skje innenfor planetens tålegrense. Sjømat har et lavt klimaavtrykk, og er blant de mest bærekraftige kildene til animalsk protein¹. I tillegg bidrar sjømat med et sunt og positivt bidrag til folkehelsen. Data fra FAO viser et stadig økende sjømatkonsum, i 2016 var det mest villfisk som ble konsumert, nå estimeres det at 62 prosent av sjømatkonsumet globalt vil komme fra akvakultur i 2030².

FN estimerer en vekst fra 7,7 milliarder mennesker i 2018 til 8.5 milliarder i 2030. Flere rapporter³, deriblant EAT-Lancet-rapporten fra januar 2019, peker på at dagens matvaresystem ikke er konstruert for å produsere tilstrekkelig sunn og bærekraftig mat til jordens befolkning det neste tiåret.

Samtidig som det tilrettelegges for landbasert matproduksjon, overses i stor grad matproduksjonen fra havet. Sjømatproduksjon har et stort potensial; havet utgjør 71 prosent av planetens overflate. For at man skal kunne produsere nok sunn og næringsrik mat til en voksende verdensbefolkning, vil man trenge mer sjømat. Samtidig trues mange villfiskbestander av overfiske og mangelfull forvaltning. FAOs SOFIA-rapport fra 2018 estimerer at hele 33 prosent av kommersielt fiskede villfiskbestander er overfisket. Skal veksten i sjømatkonsumet være bærekraftig, kan den ikke komme fra villfanget fisk. Det er akvakultur som vil måtte representere brorparten av veksten.

Norge har, med sine naturgitte fordeler, en unik posisjon som verdensledende nasjon innen produksjon av oppdrettslaks. Norge kan derfor møte dette globale behovet for vekst i sjømatproduksjonen. I tillegg har næringen kommet langt i teknologiutvikling og innovasjon, som

¹ <https://globalsalmoninitiative.org/en/sustainability-report/protein-production-facts/>

² <http://www.fao.org/news/story/en/item/213522/icode/>

³ <https://www.scientificamerican.com/article/our-broken-global-food-system/>,
https://eatforum.org/content/uploads/2019/01/EAT-Lancet_Commission_Summary_Report.pdf

kan overføres til oppdrett av andre arter. Norsk laksenæring har naturgitte fordeler, kunnskap, teknologi og innovasjonsevne som skal til for å kunne levere på FNs bærekraftsmål.

Gjennom sitt medlemskap i FN og tilslutning til FNs bærekraftsmål er Norge forpliktet til å benytte sine ressurser med formål om å nå FNs mål for bærekraft i et globalt perspektiv. I dag vil økt produksjon og eksport av særlig oppdrettslaks være et vesentlig bidrag til dette. Skal Norge bidra med økt sjømatproduksjon er NOUen et sentralt dokument, fordi forvaltningen av akvakulturnæringen må være tidsriktig og tilpasset de generelle endringene i samfunnet, men også de endringene som skjer i næringene med nye driftsformer og ny teknologi. Utformingen av et helhetlig forvaltningssystem for akvakultur, som er rettet mot størst mulig verdiskaping innenfor bærekraftige rammer, er i den sammenheng helt sentral. Vi er enige i at de viktige utfordringene er å sikre tilstrekkelig egnede arealer, sikre god biosikkerhet, god fiskevelferd og jobbe for å oppnå en akseptabel miljøpåvirkning. **NOU-en gir ikke alle svarene, men er et svært godt utgangspunkt for videre prosesser for en videreutvikling av norsk akvakulturnæring.**

Noen av de mest sentrale innspillene i høringsvaret fra Sjømat Norge er følgende punkter:

- De samlede regulatoriske rammene, inkludert tillatelsessystemet, må legge grunnlag for beste praksis når det gjelder biosikkerhet. Sjømat Norge mener at dagens tillatesesystem i hovedsak fungerer tilfredsstillende og etter hensikten, men at det er behov for tilpasninger, ikke minst for å stimulere utvikling av nytt utstyr og nye produksjonsmetoder for å ivareta miljøet og biosikkerheten og dermed legge grunnlaget for bærekraftig vekst fremover.
- Det er behov for et rammeverk som følger opp utarbeidelse av arealplaner for å oppnå større forutsigbarhet for akvakulturnæringen i slike prosesser. Sjømat Norge ser at det kan være gode grunner for et større nasjonalt ansvar på tvers av kommunegrensene for utarbeidelse av arealplaner i sjøområdene. Men dette bør skje innenfor retningslinjene for kommunalt selvstyre som bl.a. er nedfelt i plan- og bygningsloven. Ettersom en bærekraftig utnyttelse av ressursgrunnlaget i sjøområdene, inkludert havbruk, forutsetter arealplanlegging uavhengig av kommunegrensene på land, er det ønskelig at nasjonal og dermed statlig myndighet får rollen som en faglig ressurs inn i de kommunale prosessene, og får et ansvar for å sikre at nasjonale retningslinjer blir fulgt opp. Sjømat Norge **vil anbefale at Fiskeridirektoratet** får rollen. Dette vil være en naturlig konsekvens av dette direktoratets kompetanse og rolle som ansvarlig myndighet i forvaltningen av fiskeri- og akvakulturnæringen,
- Sjømat Norge mener at i kystsoneplanprosesser bør det avsettes areal til akvakultur, og at mer av reguleringen og vurderingen av miljøbelastningen bør flyttes fra tildeling til drift. Dette vil gi større fleksibilitet og muliggjøre bruk av areal til andre produksjonsformer, ny teknologi og nye arter.
- I en eventuell utarbeidelse av tematiske kart må areal avsatt til akvakulturvirksomhet være teknologinøytralt. Det skjer mye innen teknologiutvikling av produksjonsformer, noe som tilsier at planverket må være fleksibelt med tanke på driftsform.
- Sjømat Norge støtter videreføring av dagens indikator for miljøpåvirkning ved en samtidig oppfølging av rådene fra den internasjonale evalueringskomiteen, samt et forsert vitenskapelig arbeid for å tallfeste de ulike påvirkningsfaktorene på vill laksefisk. Videre mener vi det er fornuftig å ikke innføre ytterligere indikatorer som lakselus på sjørret, da dagens system allerede er betydelig komplekst, og innføring av lakselus på sjørret som indikator i trafikklyssystemet vil bidra til ytterligere uforutsigbarhet. Mange tar til orde for å innføre dødelighet som indikator i trafikklyssystemet, men vi vil påpeke at dødelighet ikke egner seg som indikator i et vekstreguleringsregime. Bakgrunnen for dette er at det vil kunne være en rekke årsaker til dødelighet som ikke er relatert til driftsmessige forhold, som f.eks. ved algeutbrudd. Dødelighet vil

derfor ikke nødvendigvis reflektere de produksjonsmessige forholdene i anlegget. Ved en videreføring av trafikklyssystemet forventes det at rådene fra den internasjonale evalueringskomiteen følges opp, da dette kan bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag for et forutsigbart system.

- Sjømat Norge støtter videreføring av maksgrænse for gjennomsnittlig antall lakselus per fisk på hver lokalitet, men ikke innføring av en tiltaksgrænse lavere enn maksgrænsen. Næringen har allerede pågående praksis med tiltaksgrænse. De enkelte selskapene har egne tiltaksgrænser for iverksetting av tiltak for å unngå maksgrænse. Vi vil også advare mot innføring av en fast tiltaksgrænse i tillegg til en maksgrænse fordi dette vil kunne medføre et sterkere behandlingspress og økt utfordring med fiskevelferd. Tiltak mot lusepress må være en kontinuerlig prosess i alle stadier ved produksjon i sjø, og settes inn med tyngde lenge før det oppstår et problem med omfattende påslag av lus.
- Sjømat Norge støtter ordningen med miljøfleksibilitet. Begrepet "nullutslippsteknologi" bør unngås, da dette i praksis kan bli uopnåelig og risikabelt. Det kan også indirekte medføre at man ikke blir teknologinøytral - det vil si at regelverket "dyrker" frem enkelte teknologier mens det egentlig er flere løsninger som kan bidra til ønsket måloppnåelse.
- Sjømat Norge ser at det kan være argumenter for at lokalitetstillatelsen bør være geografisk avgrenset (lokalitetens areal) og uten mengdebegrensning. Men her er det behov for kunnskapsutvikling og etablering av metodikk for miljøovervåkning før dette eventuelt kan innføres. Alternativet til dagens ordning med lokalitets-MTB må også utredes nærmere før myndighetene – og næringen – kan ta endelig standpunkt til avvikling av dagens modell. Det må bl.a. utredes nærmere hvilke kriterier og krav som i så fall skal fastsettes når Statsforvalteren skal gi utslippstillatelse for en lokalitet.
- Arealene for akvakultur bør være større og mer fleksible enn i dag, og dette må reflekteres i alt planarbeid. I dag er det små muligheter for selv mindre tilpasninger og justeringer i anleggsutforming. Avsetting av større geografisk areal knyttet til en lokalitetstillatelse, vil gi bedre forutsetninger for optimalisering av drift av konvensjonelle anlegg med åpne merder, men også gi en lettere overgang til lavutslippsteknologi, der dette er formålstjenlig. Større areal vil generelt gi økt fleksibilitet for drifts og anleggsstruktur, og dermed også bedre forutsetninger for å ivareta biosikkerheten.
- Utleie / leie av selskapstillatelser vil kunne bidra til å begrense bedrift- og samfunnsøkonomiske tap ved hendelser med produksjonstap som f.eks. ved algeoppblomstringer eller pålagt sanering ved sykdomsutbrudd. Særlig mindre selskap med begrenset mulighet for å flytte produksjon til andre områder eller lokaliteter vil ha behov for en slik fleksibilitet i en overgangsperiode. Men samtidig kan dette også ha uforutsette konsekvenser med tanke på eierskap og nye forretningsstrategier. Sjømat Norge mener derfor at det bør gjennomføres en utredning om konsekvensene med å åpne for utleie/leie av selskapstillatelser.
- Sjømat Norge vil sterkt advare mot utvalgets forslag om betydelig nedbygging av ordningene med tillatelser til særskilt formål. Visningstillatelsene langs hele kysten og i flere byer, inkludert Oslo, bidrar til økt kunnskap om Norges nest største eksportnæring. Næringen har lagt ned store ressurser i å bygge ut pedagogisk lærerike visningssentra, kombinert med fysisk visning på sjøanlegg og andre anlegg. Undervisningstillatelsene har hatt avgjørende betydning for utbygging av «blå» studieretninger ved en rekke skoler, og er på den måten en viktig bidragsyter til å få norsk ungdom til å velge sjømatnæringen som yrkesvei, og dermed også arbeide og bo i kystdistriktene. Den nære koblingen mellom næringen og undervisningsinstitusjonene som disse tillatelsene muliggjør, bidrar også vesentlig til å bygge kompetansen som er nødvendig for å sikre en fremtidig

bærekraftig norsk havbruksnæring. Både visningstillatelsene og undervisningstillatelsene fungerer godt og etter sin hensikt, og begge ordninger bør derfor videreføres.

- Ordningen med FoU-tillatelser må styrkes da disse blant annet gjør det mulig å teste ut og sertifisere ny teknologi slik at den ivaretar god fiskevelferd. Miljøfleksibilitetsordningen forutsetter en teknologisk utvikling som er testet ut i fullskala produksjon.

Uforutsigbare rammevilkår – Norsk særbeskatning

Sjømat Norge vil bemerke at utvalget har hatt som mandat å vurdere utformingen av et helhetlig tillatelsessystem som ivaretar hensynet til en bærekraftig utvikling av akvakulturnæringen, herunder hensynet til de ville laksestammer samt biosikkerheten i næringen. Det er dermed det regulatoriske rammeverket for selskaps- og lokalitetstillatelser utvalget har hatt som mandat å utrede. Sjømat Norge vil likevel for helhetens skyld henlede oppmerksomheten på at myndighetene de senere årene har skapt stor usikkerhet og uforutsigbarhet ved en kraftig forverring av de skattemessige rammevilkårene. Dette er innstramminger som har rammet havbruksnæringen særlig kraftig, og som vil ha negativ effekt på næringens utviklingsmuligheter. Kraftig økning av de særskilte skattene på norsk eierskap i næring (formuesskatt og utbytteskatt), kombinert med innføring av en ekstra selskapskatt på havbruk (grunnrenteskatten) vil i årene fremover vesentlig redusere kapasiteten for investeringer som ellers kunne lagt et forsterket grunnlag for det grønne industrielle skiftet i norsk havbruk. Som en konsekvens av den norske særbeskatningen må en uforholdsmessig stor andel av de verdiene som blir skapt i havbruket fremover tas ut av selskapene i skatt fremfor å utvikle fremtidens bærekraftige havbruksnæring.

Kap. 5 Akvakulturlovens formål og saklige virkeområde

Akvakulturloven skal fremme akvakulturnæringens lønnsomhet samtidig som man sikrer en bærekraftig utvikling. Loven skal også bidra til verdiskaping på kysten. Disse hensynene som loven skal ivareta kommer til uttrykk i lovens formålsbestemmelse, som har følgende ordlyd:

“Loven skal fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten.”

Det fremgår av forarbeidene til akvakulturloven (Ot.prp. nr. 61 (2004–2005)) s. 10, at samfunnsøkonomisk lønnsomhet og bærekraft er vektlagt i departementets lovarbeid:

“Akvakulturloven er et redskap som skal legge til rette for at næringsaktørene, gjennom en lønnsom drift, skaper verdier på en samfunnsøkonomisk optimal måte. Loven trekker derfor opp rammene for næringens videre vekst gjennom en forsvarlig forvaltning av nasjonale interesser som miljø og bruk av kystareal. Gjennom dette kan næringens mål oppnås parallelt med realiseringen av andre nasjonale og regionale interesser.”

Sjømat Norge oppfatter at utvalget mener myndighetene med formålsbestemmelsen ønsker å fremme bedriftsøkonomisk lønnsomhet i næringen, men at samfunnsøkonomisk lønnsomhet ikke er vektlagt. Vi viser til s. 68 i NOU-en, hvor utvalget skriver:

“Departementets begrunnelser [i forarbeidene] viser at myndighetene har fremmet bedriftsøkonomisk lønnsomhet i næringen. Som forklart i kapittel 4, vil ikke bedriftsøkonomisk lønnsomhet nødvendigvis samsvare med samfunnsøkonomisk lønnsomhet”.

Sjømat Norge deler ikke denne oppfatningen, og viser til at hensynet til samfunnsøkonomisk lønnsomhet kan utledes av lovens formålsbestemmelse og presiseringene i forarbeidene som er gjengitt over.

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

1. *Formålsbestemmelsen i akvakulturloven bør endres slik at denne gir uttrykk for de mest overordnede og grunnleggende verdiene som loven skal fremme – verdiskaping og bærekraft. Se forslaget ovenfor.*

Sjømat Norge støtter ikke utvalgets anbefaling om at formålsbestemmelsen i akvakulturloven bør endres. Etter vårt syn uttrykker dagens formålsbestemmelse, på en klar og korrekt måte, regjeringens overordnede mål om størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Det har, over flere år, vært tverrpolitisk enighet om at også fremtidens akvakulturforvaltning skal bidra til slik bærekraftig verdiskaping. Formålsbestemmelsen bør etter vår vurdering derfor ligge fast, da den gir uttrykk for de viktigste formålene loven skal fremme; verdiskaping og bærekraft.

Sjømat Norge viser til at bærekraft er et etablert begrep som omfatter flere dimensjoner; både miljømessig-, sosial-, økonomisk- og institusjonell bærekraft. Dette uttrykkes også flere steder i forarbeidene, og er innarbeidet både hos aktører og myndigheter. Vi mener derfor at det ikke er behov for å endre formålsbestemmelsen for å presisere bærekraftbegrepet. Sjømat Norge

mener også at hensynet til verdiskaping er ivarettatt i dagens formålsbestemmelse, slik at det ikke er behov for ytterligere utdyping av dette.

Akvakulturlovens formålsbestemmelse fastslår at loven skal "bidra til verdiskaping på kysten" Sjømat Norge viser til beskrivelsen i NOU-en av akvakultur som en utpreget kyst- og distriktsnæring, og mener derfor at ordlyden bør opprettholdes. For øvrig viser vi til uttalelsene i lovproposisjonen, om at virkeområdebestemmelsen innebærer at også akvakultur til havs og land vil omfattes av lovens formål:

"Det alt vesentlige av akvakulturnæringen er etter sin natur en kystnæring, i og med at de fleste lokaliteter til akvakultur ligger spredt langs kysten. Næringen vil av denne grunn kunne bidra til verdiskaping på kysten gjennom evne til å drive lønnsomt og være konkurransekraftig. Loven, herunder formålsbestemmelsen, gjelder imidlertid for flere aktiviteter enn de som faller inn under begrepet «kystnæring». Formålsbestemmelsen gjelder for hele lovens saklige virkeområde, jf. § 2. Akvakultur kan drives både på land, i fersk/ brakkvann og i sjø. I og med at loven også skal fremme akvakulturnæringen generelt, vil derfor for eksempel akvakultur i ferskvann i innlandet også være dekket av lovens formål."

Sjømat Norge kan heller ikke støtte utvalgets forslag om en ny formålsbestemmelse til akvakulturloven som ligger tett opp til formålsbestemmelsen i petroleumsloven. Forslaget er i liten grad begrunnet, og fremstår uansett som lite hensiktsmessig da det er vesentlig forskjell i bl.a. rettighetsforholdene til akvatiske organismer og undersjøiske petroleumsforekomster. Dette er to næringer som ikke kan sammenliknes hverken prinsipielt eller i praksis, og med helt ulike formål. Det er knapt noen næring som står lenger fra utvinning av olje og gass enn produksjon av mat, enten dette skjer på land eller i sjø.

1. *Det er ikke hensiktsmessig å inkludere en egen lovbestemmelse om hvilke hensyn loven skal ivareta, slik som en ser blant annet i havressursloven. En slik opplisting av hensyn, som gjerne er lovfestet også i annen lovgivning, bidrar lite til å avklare avveiningen av hensynene.*

Sjømat Norge støtter utvalgets anbefaling og begrunnelse på dette punktet.

2. *Akvakulturlovens saklige virkeområde bør endres og presiseres slik at akvakultur også omfatter: – oppbevaring, i tillegg til produksjon, av levende akvatiske organismer*
 - *sjøpattedyr, i tillegg til andre akvatiske organismer,*
 - *levendelagring av villfanget fisk, og – produksjon av anadrom laksefisk og innlandsfisk til kultiveringsformål.*

Sjømat Norge støtter utvalgets anbefaling på dette punktet. Videre støtter vi også utvalgets presiseringer på s. 70 i NOU-en om transport av akvatiske organismer. Sjømat Norge mener at transport av akvatiske organismer ikke kan ansees som akvakultur. Legaldefinisjonen av akvakultur må derfor formuleres med et uttrykkelig unntak for transport av levende akvatiske organismer.

3. *Akvakulturloven § 2 andre og tredje ledd bør videreføres, slik at akvakulturlovens saklige virkeområde omfatter:*

- *anlegg ment for akvakultur, herunder anlegg uten levende akvatiske organismer, og*
- *vare- og tjenesteproduksjon til akvakulturnæringen.*

Sjømat Norge støtter utvalgets anbefaling på dette punktet.

4. *Akvakulturlovens saklige virkeområde bør utvides til også å omfatte produksjon og oppbevaring av akvatiske organismer som ikke ansees som akvakultur, og som ikke omfattes av det saklige virkeområdet til havressursloven eller lakse- og innlandsfiskloven.*

Sjømat Norge støtter utvalgets anbefaling på dette punktet. Sjømat Norge er også enig i utvalgets anbefaling om at akvakulturlovens saklige virkeområde bør endres og presiseres slik at akvakultur også omfatter: – oppbevaring, i tillegg til produksjon, av levende akvatiske organismer.

Kap. 6 Biosikkerhet

De siste 20 årene har det vært en negativ utvikling av smittsomme sykdommer i norsk havbruksnæring. Med få unntak har eksisterende sykdommer spredt seg til flere og større områder og vi har samtidig fått flere nye smittsomme agens i næringen. Bedre biosikkerhet vil både bidra til bedre fiskehelse og bedre fiskevelferd og vil være et av de viktigste tiltakene for å øke overlevelsen til fisken.

Næringen har et etisk ansvar, og driftsmessig interesse og ansvar, for å ta dette på alvor. Næringen jobber godt og hardt med de ulike problemstillingene. Det brukes store ressurser på FoU, både fra enkeltsekskap, leverandørindustri og gjennom næringens FoU-midler håndtert gjennom FHF. Innsatsen har gitt uttelling på en rekke områder, blant annet når det gjelder nye metoder for avlusning. Men det er fortsatt utfordringer på enkelte områder hvor næringen må bli bedre.

Hvis næringen skal realisere de offentlige ambisjonene for akvakulturnæringen når det gjelder verdiskaping, sysselsetting, klimavennlig matproduksjon og økte eksportinntekter, må de samlede regulatoriske rammene, inkludert tillatelsessystemet, muliggjøre etablering av en beste praksis når det gjelder biosikkerhet. Både næring og forvaltning må være enige i målbildet. Bekjempelse av enkeltsykdommer og forebygging av risiko for introduksjon av nye smittsomme sykdommer, må gjøres gjennom smittesikringstiltak som inkluderer bedre organisering og forvaltning av produksjonen i sjø.

Koordinert brakklegging av lokaliteter i en nærmere definert sone har lenge vært benyttet som et effektivt tiltak både for å forebygge spredning av smittsom sykdom og for å bekjempe sykdomsutbrudd. Ved etablering av mer hensiktsmessige brakkleggingssoner vil sannsynligheten for, og konsekvensen av, introduksjon av smittsomme sykdommer, reduseres. Dette forutsetter en forvaltning av sjøarealene som gir større fleksibilitet til å finne en god organisering og plassering av lokaliteter. Tilsvarende vil en tilrettelegging for bedre utnyttelse av de gode lokalitetene for matproduksjon gi muligheten til å utvikle lokaliteter som smittmessig har en uhenktsmessig plassering og produksjon.

I tillegg til bedre organisering av lokaliteter, vil større fleksibilitet i hvordan produksjonen organiseres på en gitt lokalitet, bidra til bedre produksjon og god biosikkerhet. Ved å åpne opp for å f.eks. kunne vri anlegget slik at det er bedre plassert i forhold til strømrretning eller kunne legge til noen ekstra ringer for bedre håndtering av fisken, vil produksjonsforholdene til fisken i større grad ivaretas. I dag krever denne type endringer lange og omfattende søknadsprosesser. Dette handler ikke om å øke produksjonen på en lokalitet, men optimalisere den med tanke på biosikkerhet, fiskevelferd og miljø. **De samlede regulatoriske rammene, inkludert tillatelsessystemet, må muliggjøre utviklingen av en beste praksis når det gjelder biosikkerhet.**

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

- 1. Det bør iverksettes tiltak som kan senke den generelle sykdomsbyrden. Det er nødvendig å forbedre lokalitetsstrukturen samt sikre en samordning mellom aktørene i ulike områder som muliggjør en bedre og mer effektiv felles ivaretagelse av biosikkerhet i næringen.*

Sjømat Norge er enig i dette. Næringen er opptatt av å senke sykdomsbyrden, og et viktig tiltak for å oppnå dette kan være å forbedre lokalitetsstrukturen. Dette forutsetter bedre tilgang til areal som er godt egnet for havbruksproduksjon, og at det legges til rette for en bedre utnyttelse av de gode lokalitetene. Sjømat Norge ønsker at lokalitetene organiseres i hensiktsmessige brakkleggingssoner der det ikke allerede er gjort. Brakklegging av relevante lokaliteter dvs. lokaliteter som deler vannkontakt i en grad som gjør at de med stor sannsynlighet deler en evt. smitte på ett eller flere av anleggene, har vært benyttet som et effektivt tiltak ved bekjempelse og kontroll av flere sykdommer i næringen. Dette er en anerkjent metode for å både forebygge videre spredning av smittsom sykdom og for å bekjempe sykdomsutbrudd. Ved etablering av mer robuste brakkleggingssoner kan derfor sannsynligheten for og konsekvensen av, introduksjon av smittsomme sykdommer til en slik smittemessig enhet reduseres - noe som frigir arealer innenfor sonen.

Videre har Sjømat Norge lenge foreslått at grupper av ulike brakkleggingssoner som definerer regioner, kan adskilles av anleggssvake branngater og naturlige smitteminimum basert på kunnskap om vannkontakt. Regioner defineres av grensen mellom PO5/PO6 og PO8/PO9 i tillegg til landegrensene.

2. *Det bør innføres branngater mellom produksjonsområder for arter det er naturlig å se i sammenheng. For laksefisk bør det etableres branngater mellom de etablerte produksjonsområdene. Anlegg som ikke påvirker biosikkerheten bør kunne ligge i branngatene.*

Sjømat Norge støtter ikke forslaget om etablering av branngater mellom produksjonsområder. Det er grunn til å påpeke at produksjonsområdene ble etablert for å regulere veksten, ikke som et biosikkerhetstiltak. Sjømat Norge foreslår i stedet at det mellom regionene skal være strenge krav til flytting av utstyr og biologisk materiale i henhold til næringens egne bransjeretningslinjer.

3. *Biosikkerhetsplaner bør få en tydelig rolle slik at de blir et effektivt verktøy for vurdering av risiko forbundet med det enkelte anlegg. Som del av å sikre en bedre samordning mellom aktører bør verktøy som driftsplaner og lakselusplaner benyttes aktivt og i større grad enn i dag.*

Sjømat Norge støtter forslaget, og at dette nå blir tatt inn i regelverket. I tillegg til det som er/blir tatt inn i regelverket, har næringen selv flere steder allerede etablert et samarbeid som går utover det lovpålagte arbeidet gjennom bransjestandarder og etablering av samarbeid mellom selskapene lokalt. Næringen har i mange områder gode erfaringer og resultater med frivillig samarbeid. Med det arbeidet som næringen har initiert med å etablere bransjeretningslinjer for biosikkerhet, legges det til rette for samarbeid for en bedre samordning av produksjonen med tanke på biosikkerhet. Driftsplanene er sentralt i dette arbeidet, og det bør legges til rette for at disse også skal kunne være viktig i næringens eget arbeid, gjennom en hensiktsmessig tilgjengeliggjøring av disse planene for næringen.

4. *Kunnskapsgrunnlaget for effektive brakkleggingssoner og regimer må forbedres, og legges til grunn for oppdaterte biosikkerhetsplaner.*

Sjømat Norge har vært opptatt av at inndeling av brakkleggingssoner og regioner må gjøres ut fra en god kunnskapsbasert tilnærming. For noen områder er dette allerede etablert. Inndelingen bør gjøres ved å estimere smittespredning mellom lokaliteter ved bruk av hydrodynamiske modeller, og disse er tenkt utviklet som en del av næringens samarbeid om biosikkerhet. Dette arbeidet er allerede påbegynt.

- 5. Det bør etableres PO-forum der hensiktsmessige løsninger og samordning for å bedre biosikkerheten og ivareta miljøet drøftes. Forumet bør bestå av representanter fra alle oppdrettsaktører i hvert produksjonsområde.*

Sjømat Norge er enig i at næringens arbeid med å koordinere og samarbeide om biosikkerhet er en forutsetning for at dette skal lykkes. I næringens arbeid med bransjestandard for biosikkerhet, koordineres arbeidet med biosikkerhetsplanene i de enkelte regionene. I gjennomføringen ligger mye av ansvaret på aktørene i de ulike brakkleggingssonene som må samarbeide om dette. I mange tilfeller vil det være mulig å bygge videre på det samarbeidet som allerede er etablert i bekjempelse av lus, PD m.fl.

- 6. Det bør etableres faste møtepunkt der representanter fra PO-forum møter kunnskapsstøtte og forvaltning for dialog om samordning og å få til bærekraftige løsninger. Forvaltningen bør fatte endelig avgjørelse om samordning blant annet ved å godkjenne drifts- og lakselusplaner.*

Vår erfaring er at det i dag er god dialog mellom næring og Mattilsyn i arbeidet med samordning av produksjonen med utgangspunkt i et ønske om å bedre biosikkerheten. Det er en forutsetning at det i forvaltningen er forståelse og aksept for næringens egne ekstra biosikkerhetstiltak, blant annet ved godkjenning av drift- og lakselusplaner. Dette tilsier at det må være en god dialog og et godt samarbeid mellom næring og forvaltning i dette arbeidet. Et slikt arbeid bør koordineres innenfor de definerte regionene og brakkleggingssonene.

- 7. Bestemmelser vedrørende biosikkerhet bør følge av relevante forskrifter for drift og etablering og ikke bestemmelser tilknyttet selve tillatelsen.*

Sjømat Norge støtter prinsippet om at bestemmelser og regulering legges til drift, og ikke tilknyttet selve tillatelsen ved tildeling av lokalitet eller tillatelse. Dette gir en mer målrettet oppfølging av regelverket, og optimalisering av produksjonen innenfor de regulatoriske rammene.

Kap. 7 Arealplanlegging og -forvaltning

Det har vært en betydelig vekst innen havbruksnæringen og denne veksten har medført utfordringer knyttet til arealtilgang. En forutsetning for bærekraftig sjømatproduksjon er at den kan drives på de beste arealene for å optimalisere driften med tanke på miljøpåvirkning og fiskehelse.

Tilgang til de gode arealene er derfor viktig for en videreutvikling og optimalisering av havbruksnæringen, og det finnes mange områder som kan være godt egnet for slik sjømatproduksjon. Egnethet til et område handler i denne sammenhengen om forholdene som bidrar til god fiskehelse og produksjon, der parametere som salinitet, eksponering, temperatur, dybdeforhold, bunntopografi, oksygen og strømforhold er avgjørende.

Å ha tilstrekkelig tilgjengelige områder egnet for akvakulturvirksomhet er en svært viktig forutsetning for å oppnå målene og visjonene presentert i Stortingsmelding 16 (2014-2015) med tittelen «*Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett*»⁴. Dette er også ivarettatt i forventningsdokumentet til regional- og kommunal planlegging⁵, hvor det er uttalt at: "Regjeringen vil legge til rette for bosetting, næringsutvikling og et godt tjenestetilbud i bygd og by i hele landet. Det er særskilt viktig å sikre at det legges til rette for vekst og utvikling i områder med svak eller negativ befolkningsutvikling." Regjeringen forventer også at: "Det settes av tilstrekkelige og egnede nye arealer for akvakultur gjennom oppdaterte regionale og kommunale planer for kystområdene, som også kan omfatte utvikling av akvakultur utenfor kysten og landbasert akvakultur. "

Likevel blir ikke disse nasjonale føringene alltid i tilstrekkelig grad tatt hensyn til i prosessene knyttet til kystzoneplanlegging i mange kommuner, fylker og regioner. Havbruksnæringen har behov for nye arealer for å oppfylle nasjonale mål om vekst i næringen. Det er også slik at hensynet til bærekraft (miljø, fiskehelse mv.) kan tilsa behov for fleksibilitet og endringer i arealstrukturen, hvilket også nødvendiggjør tilgang på nye arealer.

Kystzoneplanarbeidet er omfattende og krevende prosesser preget av mange interesser. Havbruksnæringen er i en hurtig utvikling, og det er vanskelig for lokale saksbehandlere å hensynta de mulighetene som ligger i bruk av ny teknologi og nye produksjonsformer. Mange av dagens kystzoneplaner er derfor utdaterte og samsvarer ikke med behovene til næringen. En annen faktor som bidrar til usikkerhet for næringen, er uklarhet rundt grensen mellom arealplanlegging i henhold til plan- og bygningsloven og behandling av søknader om lokalitetsklarering i tiltaksfasen. Det fins flere eksempler der kommuner forsøker å innføre betingelser i kystzoneplaner som allerede reguleres av akvakulturloven og sektorloververket. Dette til tross for at det er gitt klare statlige føringer for hvordan dette bør håndteres. Det er behov for et rammeverk som følger opp utarbeidelse av arealplaner for å oppnå større forutsigbarhet i slike prosesser for akvakulturnæringen.

⁴ Meld. St. 16 (2014-2015). Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett.

⁵ Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027, Kommunal- og distriktsdepartementet, Vedtatt ved kongelig resolusjon 20. juni 2023.

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

1. *Det må utarbeides en tydeligere veileder for konsultasjoner i planprosesser som omtaler sjøsamiske interesser og akvakultur spesielt. Veilederen bør gi konkret veiledning om hvordan konsultasjonene med de ulike samiske interessene skal gjennomføres.*

Sjømat Norge støtter forslaget. Det er behov for å avklare roller og hvem som kan påberope seg konsultasjonsretten. I slike konsultasjoner er det avgjørende at de riktige organene og representantene blir innkalt og deltar aktivt i prosessen. Dette innebærer at de som ber om konsultasjonsrett må ha tilstrekkelig tilknytning til saken, og at de samiske interessene er direkte berørt av tiltaket. I dag er det uklart hva de samiske interesser som inngår i slike prosesser handler om. Det er behov for å tydeliggjøre dette og definere innholdet, slik at akvakulturnæringen vet hva den har å forholde seg til. Videre bør det fastsettes klarere kriterier for hvilken informasjon som kreves, og på hvilket detaljnivå. Det er også nødvendig med tydeligere retningslinjer for når en konsultasjon anses som fullført, inkludert når enighet ikke oppnås.

2. *All kunnskap som skal benyttes i arealplanlegging skal samles i én felles og lett tilgjengelig infrastruktur. Eventuelle tolkninger av dataene skal være tydelig kommunisert fra dataeierne slik at en unngår innsigelser i planprosesser.*

Sjømat Norge støtter forslaget, men det er behov for å avklare hvilken kunnskap som er nødvendig for å sikre god arealplanlegging etter plan- og bygningsloven, på hvilket nivå, samt hva som kreves i tiltaksfasen (bl.a. behandling av søknad om lokalitetsklarering). Kunnskapsgrunnlaget i arealplanleggingen bør være på et slikt nivå at det er mulig å gjennomføre nødvendige arealprioriteringer innenfor bærekraftige rammer. Det er av stor betydning at data som samles i en felles infrastruktur er kvalitetssikret, oppdatert og ikke mangelfull, dersom akvakulturnæringen skal forvaltes på riktig måte. Det må stilles krav til hvem som kan legge inn data, og disse må kvalitetssikres. Metadataene (bakgrunnsdataene) som legges inn i infrastrukturen må gjøres tilgjengelige for etterprøving. Det anbefales å utvikle klare retningslinjer for hvilke data som kan legges inn i infrastrukturen, hvem som kan samle inn dataen, hvordan dette skal gjennomføres, og den faglige tolkningen av dataene. Vannportalen er et eksempel hvor data uten et tilstrekkelig faglig grunnlag eller feil datagrunnlag har blitt lagt inn, og hvor dette har medført feil konklusjoner med tanke på muligheten for etablering av havbruksvirksomhet.

3. *Ansvar for å koordinere kunnskapsgrunnlag og metodikk for utredninger bør plasseres tydelig i forvaltningen, og det må lages systemer som fremmer gjenbruk av data i større grad.*

Sjømat Norge støtter forslaget. Det er nødvendig å tydeliggjøre hvilken kunnskap som kreves og på hvilket nivå i utredninger. Det er behov for å etablere en mer enhetlig fremgangsmåte som sikrer lik forvaltningspraksis. Det bør også fastsettes krav til hvem som kan utføre slike utredninger og hvilke standardiserte metoder som skal benyttes. Den statlige myndigheten som får ansvaret for oppfølging av arealplanene, bør ha virkemidler til å gripe inn ved feil bruk av kunnskapsgrunnlag eller utilstrekkelige metoder. I denne sammenheng er det nødvendig å ha en helhetlig tilnærming til kunnskapsgrunnlaget.

I tildelingsbrevet⁶ til Fiskeridirektoratet heter det at: "*Fiskeridirektoratet skal ha kunnskap om status og utvikling i akvakulturnæringen og hvordan havbruk påvirker det omkringliggende miljø, samt effektene av tiltakene som iverksettes for å redusere påvirkningene. Direktoratet skal samarbeide med forskning, andre sektorforvaltere og næring for å sikre best mulig totalkunnskap om akvakulturnæringen. Fiskeridirektoratet skal identifisere kunnskapsbehov og gi tilrådninger til departementet om behov for forskning innenfor sitt sektoransvar.*" I dag har Fiskeridirektoratet det faglige veiledningsansvaret overfor fylkeskommunene som akvakulturmyndighet. Det er viktig at dette følges opp og at bruken av kunnskapsgrunnlaget koordineres.

Det er behov for å etablere tydeligere retningslinjer for hva som er fremgangsmåten når partene i en sak er uenige om kunnskapsgrunnlaget og hvordan føre-var-prinsippet skal brukes ved mangelfullt kunnskapsgrunnlag. Myndighetens bruk av føre-var-prinsippet definert i naturmangfoldsloven § 9 kan være utfordrende for næringen, der det heter at: "*Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak*". Det er et stort rom for skjønn ved bruk av dette prinsippet og innholdet er ikke presist definert i loven, noe som oppleves som uangripelig. Et viktig prinsipp her er om tiltaket er irreversibelt, samt at forvaltningsvedtaket er proporsjonalt. Havbruksnæringens aktivitet er i veldig stor grad reversibel, og det burde i større grad gjenspeiles i forvaltningens bruk av føre-var prinsippet. Jf. Naturmangfoldloven § 14 skal tiltak "*avveies mot andre viktige samfunnsinteresser*", og vi forventer at vedtaksmyndigheten gjør sin plikt i å utrede tiltak opp mot andre samfunnsinteresser som er relevante.

Sjømat Norge registrerer bruk av ikke oppdatert kunnskapsgrunnlag i kystsonoplanprosesser. Flere av områdekartene som brukes er utdaterte og må oppdateres. Områdekartene er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for utredninger. Eksempelvis ser vi at både fiske- og gytefelt kan være feilaktig angitt i disse kartene. Det er også viktig å påpeke at gyteområde for torsk og gytefelt for torsk ikke kan sidestilles, fordi metodene og kildebruken er ulike; Gyteområder for torsk er egenrapporterte og/eller basert på Fiskeridirektoratets intervjuer med fiskere, basert på metodikken «veiledning i intervjuteknikk ved registrering av kystnære fiskeridata»; Gytefelt for torsk er naturvitenskapelig kartlagt av Havforskningsinstituttet (HI).

4. *Statlige myndigheter bør stille tydeligere krav enn i dag om faste intervaller og samordnet revidering av kommuneplanens arealdel for kommuner i tilstøtende sjøområder.*

For næringslivet generelt er det en utfordring når lokal og sentral myndighet ikke følger opp de statlige krav som er satt til oppfølging av forvaltning. For sjømatnæringen opplever vi at utdaterte arealplaner legger begrensninger på næringsutvikling. Sjømat Norge støtter derfor forslaget om at statlige myndigheter skal stille strengere krav til oppfølging av kommunale arealplaner. Det er en utfordring at revidering av kommuneplanenes arealdel for sjøområder ikke blir oppdatert etter fastsatte tidsrom, og at utdaterte planer setter en stopper for ønsket videreutvikling av

⁶ Statsbudsjettet 2022 – tildelingsbrev til Fiskeridirektoratet datert 21.12. 2021. Ref. 21/6490-1.

sjøområdene. Akvakulturvirksomhet kan ikke lokaliseres i strid med kommunenes arealplaner, og i dag har kommunene dermed en avgjørende rolle i næringens arealtilgang. Kommunenes suverenitet i arealforvaltningen kan være et reelt hinder for videreutvikling av næringen i tråd med nasjonale mål om vekst når offentlige retningslinjer ikke følges. I tilfelle den kommunale planprosessen ikke holder tritt med utviklingen, må statlig myndighet være åpen for en dispensasjonspraksis tilpasset utviklingen og de faktiske behov.

5. *Statlige myndigheter bør fastsette avgrensning av planområdene i sjø, eksempelvis ved pålegg om interkommunalt plansamarbeid i nærmere bestemte geografiske områder eller gjennom statlige planretningslinjer for planlegging i sjøområdene.*

Hensynet til miljø, sykdomsforebygging og avstandskrav gjør at lokalisering av akvakultur ikke kan ses isolert for den enkelte kommune. Sjømat Norge støtter derfor utvalget sitt forslag om større statlig involvering i å definere og følge opp interkommunalt planarbeid. For å sikre bedre utnyttelse av de samlede arealene, og en best mulig plassering av lokaliteter i forhold til hverandre, må planlegging av akvakulturlokaliteter skje over større områder (regioner/produksjonsområder). Dette arbeidet bør initieres gjennom interkommunalt samarbeid, med en hensiktsmessig geografisk avgrensning. Sjømat Norge ser at det er nødvendig at en statlig myndighet i større grad tar ansvaret og følger opp denne type samarbeid, samt være en faglig ressurs inn i prosessene og sikre at de statlige retningslinjene følges. Det bør også være en klageinstans hvor avvik fra statlige retningslinjer kan meldes inn og følges opp.

6. *En statlig myndighet bør overta større deler av ansvar og myndighet for å utarbeide og vedta arealplaner for sjøområdene. Det må sikres at kommunene er tilstrekkelig involvert i prosessene.*

Generelt er det en utfordring at statlige ambisjoner og forventninger til næringsutvikling ikke alltid følges opp av lokale- eller sektor myndighetene. I for stor grad har staten blitt motpart til egne mål og ambisjoner ved at sektormyndigheter stanser planprosesser, eller at deres arbeid fører til sterke forsinkelser i arbeidet. Generelt bør forvaltningen sterkere vektlegge verdien av næringsutvikling". Sjømat Norge støtter utvalget sitt forslag om at en statlig myndighet bør ta større ansvar i arealplanarbeidet. Det er nødvendig at en statlig myndighet får et større ansvar for oppfølging av utarbeidelse av arealplaner og generelt være sterkere involvert i planprosessene. Den statlige myndigheten får da rollen som en faglig ressurs inn i de kommunale prosessene, og et ansvar for å sikre at nasjonale retningslinjer blir fulgt opp.

Det er klare politiske føringer på at sjømatproduksjonen skal økes. Dette blir ikke alltid tatt hensyn til i kystsoneplanprosessene. Det er avgjørende at myndighetene legger til rette for fremtidig sjømatproduksjon av flere grunner. For det første er det å avsette areal som egner seg til havbruk fornuftig miljøpolitikk, da dette medfører minimal negativ påvirkning dersom bunnforhold, dybde, strøm, bølgehøyde og andre biologiske parametere er tilpasset driften. For det andre er dette positivt for verdiskaping og sysselsetting langs kysten. For det tredje er sjømat viktig innenfor et globalt matsikkerhetsperspektiv. Norge er forpliktet til å følge FNs bærekraftsmål, som inkluderer mål for matsikkerhet.

Kystsoneplanarbeidet er lange prosesser med mange interesser. Selvråderetten til kommunene står sterkt, og det har vært både positive og negative erfaringer med deres rolle i planprosessene. Spesielt mindre kommuner kan mangle tilstrekkelig kompetanse og kapasitet, og dette kan føre til forsinkelser og utfordringer i planleggingen. Det er positivt med en tettere oppfølging av disse prosessene av et statlig organ med inngående kunnskap om nasjonale mål og prioriteringer. Dette antas å gi mindre variasjoner mellom kommunene, og at nasjonal politikk følges i praksis.

. For å sikre at de nasjonale retningslinjene blir etterlevd, **vil vi sterkt anbefale at Fiskeridirektoratet** får hovedansvaret for dette, og i den forbindelse også innsigelsesrett til alle planvedtak i sjøområdene som gjelder akvakultur, med utgangspunkt i direktoratets kompetanse og forvaltningsansvar innenfor fiskeri- og akvakulturnæringen og sjømatnæringen. Dagens rettstilstand er til dels svært utilfredsstillende, bl.a. fordi Fiskeridirektoratet og dermed nasjonal fiskerimyndighet er fratatt innsigelsesretten i situasjoner hvor regionale og nasjonale retningslinjer for ressursforvaltning ikke er ivaretatt (bl.a. i forvaltningen av tareressursene).

7. Statlige myndigheter bør stille tydeligere krav og gi bedre veiledning om kunnskapsgrunnlag og konsekvensutredninger i planprosesser.

Sjømat Norge støtter forslaget om at staten bør ta et større ansvar for å styrke kunnskapsgrunnlaget. I kystsoneplanprosesser har Sjømat Norge erfart misvisende tolkninger hos myndighetene. Innspill fra myndigheter må være basert på oppdatert og relevant kunnskap, og at de krav som stilles har et hjemmelsgrunnlag. At en statlig myndighet tar en mer aktiv rolle i oppfølgingen av statlige forventninger og kunnskapsgrunnlag, vil gi en mer korrekt saksbehandling, og en saksbehandling som i større grad følger opp nasjonale retningslinjer. Det forutsetter at den statlige myndigheten som gis dette ansvaret, må ha tilstrekkelig kunnskap om akvakulturnæringen. Sjømat Norge ser ikke at det per i dag er andre enn Fiskeridirektoratet som kan ta den rollen.

Det er også behov for å få til en bedre samordning internt mellom etatene slik at lik forvaltningspraksis og veiledning gis i de enkelte sakene. Dette er nærmere omtalt senere i dette dokumentet.

Det er stort behov for et bedre styringsverktøy/handlingsplan for hvordan arealtilgangen forvaltes ved mangelfullt kunnskapsgrunnlag. For eksempel er det nødvendig med et styringsverktøy i forhold til forekomster av sårbare naturtyper, som koraller og svamper. Dette gjelder både et bedre datagrunnlag om forekomst av disse naturtypene, samt et bedre kunnskapsgrunnlag om tilstanden til disse naturtypene og utarbeidelse av akseptverdier/tålegrenser for påvirkning.

8. Statlige og regionale myndigheter bør være sterkere og tidligere involvert i planprosesser og bidra til tilgang på areal og en hensiktsmessig lokalitetsstruktur for akvakultur.

Sjømat Norge er enig. Akvakulturnæringen er avhengig av bruk av sjøarealer. Verdiskapingen per akvakulturlokalitet er svært stor og i en særstilling sammenlignet med annen aktivitet i de samme sjøområdene. I den senere tid har en sett at kommuner i bestemmelser til arealplan har satt krav som avviker fra sektorregelverket. Om dette skulle bli vanlig praksis, vil akvakulturselskaper risikere at regelverket for drift av de enkelte anlegg, varierer fra kommune til kommune, og at dette regelverket vil kunne endre seg ved rullering av arealplanene (hvert fjerde år). Det er også slik at

krav i sektorregelverket til fiskehelse, dyrevelferd mv., beror på faglige avveininger hvor kommunene vanligvis kan ha begrenset kompetanse.

Behovet for arealtilgang gjør at det kan være nødvendig med en sterkere overordnet statlig involvering. For å sikre nødvendige arealer til akvakultur, og godt planarbeid, må regelverket utvikles. Følgende mål bør gjelde for fremtidig regulering: 1) Regelverket for planlegging og avveining av arealinteresser skal sikre tilstrekkelige arealer til vekst og fleksibilitet i akvakulturnæringen, 2) Statlig myndighet skal ha mulighet til å overprøve arealplanlegging dersom beslutningsgrunnlaget for ikke å åpne for akvakultur er tilstrekkelig, 3) Forvaltning av sjøarealer skal være samordnet over regioner/produksjonsområder og 4) Kommunene skal ikke kunne gi bestemmelser til arealplaner om forhold som er regulert i sektorlovgivningen.

9. Ansvaret for å ivareta akvakulturinteresser i arealplaner bør tydeliggjøres i forvaltningen.

Sjømat Norge støtter forslaget. I dag har Fiskeridirektoratet det formelle ansvaret for å ivareta akvakultur i planarbeidet, mens Fylkeskommunene har innsigelsesmyndigheten på akvakultur. Denne inndelingen er uheldig, og kan føre til at akvakulturinteressene ikke blir ivaretatt på en optimal måte. Det er også behov for å forbedre innsigelsesprosessen i planarbeidet. Statsforvalteren har plikt til å samordne de statlige innsigelsene, med dette inkluderer ikke innsigelser fra fylkeskommunene som skal ivareta akvakulturinteressene. Dette betyr at i noen kystzoneplanprosesser kan fylkeskommunen bli koblet på for sent i innsigelsesprosessen. Virkemidlene til myndighetene som skal ivareta akvakulturinteressene i kystzoneplanprosessene må styrkes. Oppsummert er det, som utvalget påpeker, et behov for å tydeliggjøre ansvaret, og det er viktig at dette legges til en myndighet som har inngående kunnskap om havbruksnæringen.

10. Akvakulturmyndighetene bør i større grad enn i dag gis adgang til å fremme innsigelse dersom det ikke er satt av tilstrekkelige egnet areal til akvakulturformål.

Sjømat Norge støtter forslaget. Statlige myndigheter må gis muligheten til å overprøve arealplanlegging som ikke følger nasjonale retningslinjer og åpner opp for akvakultur. Det bør fortsatt gis statlige planretningslinjer som bidrar til at det settes av tilstrekkelig areal til akvakultur. Disse retningslinjene bør også gi føringer slik at kommunene i sine planvedtak avsetter mer eksponerte områder for akvakultur, for på den måten å åpne opp for at mer avansert offshore utstyrsteknologi kan bli tatt i bruk også innenfor grunnlinjen.

11. Statlige myndigheter bør utarbeide og vedta tematisk plan for akvakultur med involvering av kunnskapsinstitusjoner, kommuner, fylkeskommune, regionale statlige myndigheter, berørte organisasjoner og andre interessenter. Ansvar for å utarbeide og vedta tematisk plan kan for eksempel legges til Nærings- og fiskeridepartementet og delegeres til underliggende etat.

Sjømat Norge mener at i kystzoneplanprosesser bør det avsettes areal til akvakultur, mens mer av reguleringen og vurderingen av miljøbelastningen bør flyttes fra tildeling til drift. Dette vil gi større fleksibilitet og muliggjøre bruk av areal til andre produksjonsformer, ny teknologi og nye arter. I en eventuell utarbeidelse av tematiske kart må areal avsatt til akvakulturvirksomhet være teknologinøytralt. Det skjer mye både innen teknologiutvikling og nye produksjonsformer, noe som

tilsier at planverket må være fleksibelt med tanke på driftsform. Hvis areal tildeles ut fra en forventet påvirkning, vil akvakulturdrift som er miljømessig forsvarlig kunne bli ekskludert fra områder som kunne vært relevante.

12. Det må sikres at den tematiske planen for akvakultur er forpliktende for kommunens arealplanlegging.

Se kommentar ovenfor.

13. Det bør vurderes nærmere hvordan en tematisk plan for akvakultur skal knyttes opp mot plansystemet og akvakulturtillatelsen.

Se kommentar ovenfor.

14. Akvakulturmyndighetene bør gis tydelig adgang til å fremme innsigelse til kommunale og regionale planer som er i strid med tematisk plan for akvakultur eller som på annen måte ikke i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til helhetlig planlegging for akvakultur.

Se kommentar ovenfor.

Kap. 8 Miljøpåvirkning

Miljøpåvirkning reguleres i dag gjennom flere ulike virkemidler. Kapasitetsøkning reguleres gjennom trafikklyssystemet på områdenivå, mens drift på lokalitetsnivå reguleres gjennom ulike sektorlover.

Havbruksutvalgets kapittel 8 om miljøpåvirkning, tar utgangspunkt i at det er behov for å innføre ytterligere tiltak utover dagens system, for å redusere havbruksnæringens påvirkning på miljø. Kapitlet drøfter ulike virkemidler for å regulere miljøpåvirkningen fra næringen, herunder avgifter, kvoter, direkte reguleringer, tilskuddsordninger, regulering av akvakulturtillatelse og tillatelseskapasitet. Utfra de ulike tiltakene som diskuteres, foreslås det en ordning for å gi individuelt insentiv for å redusere miljøpåvirkning; en miljøfleksibilitetsordning som vil omfatte alle eksisterende og fremtidige tillatelse. Videre peker utvalget på at virkemidlene de beskriver kan brukes i et revidert trafikklyssystem, der en videreutvikling/ending består i å innføre to separate handlingsregler for bærekraftig vekst og drift. Alle forslagene til videre tiltak for å redusere påvirkning på miljø, er hovedsakelig innrettet for å redusere utfordringene med lakselus.

I NOU 2023:23 om dagens trafikklyssystem er det nevnt flere trekk ved innretningen som både påvirker hvordan systemet ivaretar miljøhensyn, og hvor effektivt systemet bidrar til vekst. Sjømat Norge vil påpeke at innføringen av trafikklyssystemet skulle føre til et forutsigbart system for kapasitetsendringer i havbruksnæringen, og sikre miljømessig bærekraftig vekst i næringen. Våre medlemmer erfarer at innføringen av trafikklyssystemet ikke har blitt et forutsigbart system for kapasitetsendringer i havbruksnæringen. Det er flere momenter som har ført til at dette har blitt et uforutsigbart system:

- Effektene av kapasitetsjusteringene er ikke målbare på lakselusindikatoren.
- Manglende forutsigbarhet i systemet fordi massive koordinerte tiltak i næringen som har redusert lusenivå i anleggene, ikke vises i endret miljøstatus.
- Bestandsutviklingen hos ville laksefiskbestander synes ikke å reflektere vurderingene av lakselusindusert dødelighet i trafikklyssystemet.
- Modellene som ble forespeilet å bli mer presise over tid og gradvis spille en viktigere rolle for de landsdekkende vurderingene av luseindikatoren, har vist seg å være mer usikre enn de ble presentert som.
- Overvåkningsdataene er for fragmenterte og innsamlingsmetodikken er for usikker til å kunne være representative for ville laksebestander i hele produksjonsområder, og derfor også uegnet til kvalitetssikring av modellene.
- Variasjon i miljøtilstand innen produksjonsområdene er større enn mellom områdene, slik at det ikke er grunnlag for å skille dem i grønt, gult og rødt.

NOU 2023:23 viser ikke til utfordringene og behovene for forbedringer av dagens trafikklyssystem. Flere av disse utfordringene er påpekt i rapporten fra den internasjonale evalueringskomiteen⁷. **For videre vurdering av ytterligere tiltak for å redusere miljøpåvirkning av**

⁷ Eliassen K, Jackson D, Koed A, Revie C, Swanson HA, Turnbull J, Vanhatalo J, Visser A (2021) An evaluation of the Scientific Basis of the Traffic Light System for Norwegian Salmonid Aquaculture. Evaluation Committee, The Research Council of Norway. ISBN 978-82-12-03918-6 (pdf).

lakselus fra havbruksnæringen, forventer Sjømat Norge at rådene fra den internasjonale evalueringskomiteen hensyntas.

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

Handlingsregler for å regulere miljøpåvirkning fra akvakultur:

1. *Det bør innføres ytterligere tiltak for å redusere miljøpåvirkningen fra akvakultur. De individuelle insentivene til å bidra til bedre miljøtilstand bør styrkes. Det bør siktes mot å redusere rømming, utslipp av lakselus og andre miljøskadelige utslipp. Det bør også vurderes tiltak for å fremme utvikling og bruk av utslippsreducerende teknologi.*

Generelt støtter Sjømat Norge at det legges opp til økte individuelle insentiv for å bidra til bedre miljøtilstand, samt tiltak som fremmer utvikling og bruk av utslippsreducerende teknologi. Det bør i tillegg gjennomføres et vitenskapelig arbeid for å tallfeste i hvilken grad de ulike faktorer påvirker de ville laksebestandene eller har annen miljøpåvirkning. Vedrørende tiltak for å redusere rømming, så viser vi til Sporbarhet AS som har utviklet og verifisert metode for å spore rømt oppdrettsfisk. Kartleggingen viser forøvrig en betydelig nedgang i antall rømte laks, og resultater fra overvåkningsprogram for rømt fisk i elv, bekrefter denne nedgangen. Gjennomføring av tiltak i elv ved rømmingshendelser gjennom OURO (Oppdrettsnæringens sammenslutning for utfisking av rømt oppdrettsfisk), medvirker videre til at rømming i dag ikke utgjør en særlig negativ miljøpåvirkning.

2. *Dagens trafikklyssystem inneholder flere elementer som fungerer godt og som bør videreføres. I et revidert trafikklyssystem bør det være separate handlingsregler for drift og for bærekraftig vekst. Det kan bety at det stilles ulike krav til god miljøtilstand (grønt lys) for drift og for tildeling av vekst.*

Vi viser til kommentarer over om dagens trafikklyssystem og mangel på forutsigbarhet. Ved en videreføring av trafikklyssystemet forventes det at rådene fra den internasjonale evalueringskomiteen følges opp, da dette kan bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag for et forutsigbart system. Ved en slik oppfølging, støtter vi utvikling av et revidert trafikklyssystem der en har separate handlingsregler for drift og bærekraftig vekst.

3. *Dagens indikator for miljøpåvirkning bør videreføres.*

Sjømat Norge støtter videreføring av dagens indikator for miljøpåvirkning ved en samtidig oppfølging av rådene fra den internasjonale evalueringskomiteen, samt et vitenskapelig arbeid for å tallfeste de ulike påvirkningsfaktorene på vill laksefisk. Videre mener vi det er fornuftig å ikke innføre ytterligere indikatorer som lakselus på sjøørret, da dagens system allerede er betydelig komplekst, og innføring av lakselus på sjøørret som indikator i trafikklyssystemet, vil bidra til ytterligere uforutsigbarhet. Det er tatt til orde for å innføre dødelighet som indikator i trafikklyssystemet. Vi er enig med utvalget i at et slikt kriterium ikke egner seg som indikator i et vekstreguleringsregime. Dette fordi taps- eller dødsårsak i en produksjonssyklus aldri kan knyttes til ett, eller et fåtall av, årsaksforhold. Kompleksiteten i årsaksforholdene gjør dødelighet til en svært upresis indikator, og dermed svært lite egnet for vekstregulering. Den vil ramme aktører uten at

disse nødvendigvis vil kunne forklare bakenforliggende årsak, og heller ikke kunne iverksette konkrete forbedringstiltak i hvert enkelt tilfelle. Konsekvensen er at indikatoren vil slå vilkårlig ut og delvis uten mulighet for effektiv kontroll fra oppdretterens side.

4. *En handlingsregel for bærekraft må utformes slik at miljøtilstanden på lang sikt er akseptabel.*

Sjømat Norge støtter dette og vil samtidig vise til arbeidet som er gjennomført i Vollset m.fl. 2022⁸, der en nedsatt trendgruppe fra NFD, viser at trendanalyser ikke kan benyttes for å si noe om miljøtilstanden basert på luseindikatoren. Et av rådene (råd 14) fra den internasjonale evalueringskomiteen⁷ er å evaluere effekt av handlingsregel for bærekraft på miljø. Et slikt arbeid bør føre frem til metodikk for hvordan vurdere at handlingsregelen er innrettet slik at det fører til akseptabel miljøtilstand på lang sikt.

5. *Fremtidige handlingsregler for drift og bærekraftig vekst bør utformes slik at aktørene på en effektiv måte reduserer utslippene som har en vesentlig miljøpåvirkning, slik at miljøsituasjonen raskt kan komme til et akseptabelt nivå.*

Sjømat Norge støtter i utgangspunktet forslaget. Men det er grunn til å påpeke at verken «vesentlige miljøpåvirkning» eller «akseptable nivå» er konkrete benevnelser.

6. *Økt tillatelseskapasitet gjennom selskapstillatelser bør følge en faglig fundert og forutsigbar handlingsregel som tilrettelegger for vekst innenfor miljømessig bærekraftige rammer i det enkelte produksjonsområde.*

Sjømat Norge støtter forslaget.

7. *Tiltak for å sikre forsvarlig drift gitt lakselusbelastningen bør følge en faglig fundert og forutsigbar handlingsregel som differensierer tiltak som lakselusgrenser, -avgifter og -kvoter, etter miljøstatus i det enkelte produksjonsområde.*

Se kommentarer ovenfor.

⁸Vollset, K.W., Diserud, O., Qviller, L., Røsæg, M.V., Stormoen, M., Utne, K.R., Vikingstad, E. 2022. Årlig variasjon og trender i lakselusindusert villfiskdødelighet. Rapport fra ekspertgruppe for vurdering av lusepåvirkning.

Avgifter, kvoter, grenseverdier og direkte regulering

- 1. Maks grense for gjennomsnittlig antall lakselus per fisk på hver lokalitet bør videreføres, og det bør i tillegg innføres en tiltaksgrense lavere enn maksimumsgrensen som utløser en forventning om at aktørene skal gjennomføre tiltak mot lakselus.*

Sjømat Norge støtter ikke at det innføres en tiltaksgrense på et lavere nivå enn maksimumsgrensen. Sjømat Norge støtter imidlertid videreføring av maksimumsgrense for gjennomsnittlig antall lakselus per fisk på hver lokalitet. Næringen har allerede etablert en praksis med tiltaksgrense. De enkelte selskapene har egne tiltaksgrenser som er satt av hensyn til når tiltak skal innføres for å unngå overskridelser av maksimumsgrensen. Erfaringer fra dette viser at tiltaksgrenser vil variere med ulike faktorer som temperatur, bruk av forebyggende tiltak (rensefisk/laser), tilgang på behandlingsskapasitet, produksjonsstruktur, størrelse på fisk etc. Dette er faktorer som de enkelte selskapene tar hensyn til i sin planlegging på lokalitetsnivå. Erfaringene tilsier at tiltaksgrenser varierer på lokalitetsnivå og det vil være vanskelig å sette en fast grense som fungerer i praksis. For videreføring av gjennomsnittlig maksimumsgrense på lokalitetsnivå, bør det gjennomføres en utredning på hvordan økt bruk av lusettall fra automatisk lusettelling påvirker lusestatus, og om dagens lusegrenser bør endres i forhold til ny lusettellingsmetodikk.

- 2. Det bør utredes, med sikte på innføring, en maksimumskvote for totalt antall lakselus på produksjonsområdenivå med formål om å begrense den totale lakselusbelastningen per produksjonsområde dersom miljøtilstanden ikke er akseptabel. Lakseluskvoten kan for eksempel utformes som en sesongtilpasset «utslippskvote» per selskap.*

Sjømat Norge støtter forslaget om å utrede en sesongtilpasset utslippskvote av lus per selskap. En slik ordning bør utredes for hele kysten, og ikke begrenses til et tiltak i områder der miljøtilstand ikke er akseptabel. Ordningen bør eventuelt gjelde i utvandringsperioden for laks. Dette samsvarer med allerede foreslått videreutvikling av trafikklyssystemet av Trendgruppen (Vollset m.fl. 2022⁸). Trendgruppen anbefalte å utrede et mål på utslipp av lus per produksjonsområde når man vurderer påvirkning fra oppdrett, og argumenterte for at et slikt utslippsmål kunne være totalt antall hunnlus per areal. Vi ønsker videre at en utredning tar utgangspunkt i at ordningen skal være gjeldende for en angitt periode som inkluderer utvandringsperioden for vill laksemolt. Trafikklysvurderinger for det enkelte produksjonsområdet vil angi den totale utslippskvoten som tåles for området, og som videre kan fordeles per selskap innenfor produksjonsområdet. En slik direkte regulering av utslipp av lakselus, vil kunne være en mer forutsigbar ordning for selskapene enn dagens system. Det er vanskelig å se alle implikasjonene av en slik endring, og det er viktig at det i en utredning gjøres en grundig konsekvensutredning før en eventuell implementering.

- 3. Det bør innføres en avgift på antall lakselus i anlegget som overskrider tiltaksgrensen. Avgiften bør utredes nærmere. Avgiften kan for eksempel være produktet av en differensiert sats, antall kjønnsmodne hunnlus over tiltaksgrense og antall fisk. Det bør vurderes om det er hensiktsmessig at avgiften inntreffer etter en viss tid, for eksempel noen uker etter første registrerte overskridelse av tiltakslusegrense.*

Vi viser til vår tilnærming under punkt 1, innføring av tiltaksgrenser. Vi støtter ikke innføring av slike grenser, følgelig heller ikke innføring av avgift. En mer effektiv måte å bekjempe lus på er å beholde en myndighetsbestemt maksimalgrense, samtidig som næringen gjør sitt ytterste for at lusepåslag det meste av tiden holdes betydelig under denne grensen.

4. *Utslipp av miljøskadelige stoffer bør primært reguleres gjennom grenseverdier i regelverk. Videre bør det utredes en avgift på miljøgifter som akkumuleres og reduserer kapasiteten til miljøet over tid, eventuelt med refusjonsordning for oppsamlet utslipp.*

Vi støtter at utslipp av miljøskadelige stoffer primært bør reguleres gjennom grenseverdier i regelverk, og erfarer at dette hensyntas gjennom vanndirektivet. Vi støtter ikke en videre utredning om eller innføring av ytterligere en avgift, uten at en har god metodikk for å kunne beregne de økonomiske bidrag av miljøavgifter, samt god kunnskap om akseptgrenser for hvilke utslippsnivå som er akseptable ved ulike miljøgifter. Det bør fortrinnsvis etableres insitamentet for utfasing av stoffer som ikke er ønskelig gjennom andre tiltak enn avgifter. For enkelte miljøgifter, eksempelvis kobber, kan det være mer formålstjenlig å sette et mål om utfasing. I en enhver diskusjon omkring miljøavgift må det forutsettes at det samlede skatte- og avgiftsnivået til næringen må holdes på et bærekraftig og akseptabelt nivå.

Akvakulturtillatelser og tillatelseskapasitet

1. *Prinsipielt bør alle selskapstillatelsene være knyttet til et spesifikt produksjonsområde av biosikkerhetshensyn. Det bør utredes nærmere om, og i hvilken grad, det likevel skal være mulig å benytte tillatelseskapasitet utenfor det tildelte produksjonsområdet blant annet av effektivitetshensyn. Dersom regelverket for utnyttelse av tillatelseskapasitet mellom produksjonsområder strammes inn, kan det vurderes å gi unntak for eksisterende selskapstillatelser, for eksempel tillatelser tilhørende virksomheter som ble særlig rammet da etableringen av produksjonsområder for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret splittet eksisterende forvaltningsområder.*

Selskapstillatelsene bør ikke være knyttet til et spesifikt produksjonsområde. Dette er særlig viktig av biosikkerhetssyn. Dette henger sammen med produksjonsdynamikken og hvordan fleksibilitet mellom produksjonsområdene vil bidra til en bedre biosikkerhet. Denne fleksibiliteten er en forutsetning for etablering av større brakkleggingssoner, som vil kunne ligge i ulike produksjonsområder. En innskjerping av dette punktet vil medføre at etablerte og ønskede soneorganiseringer ikke kan gjennomføres. Sjømat Norge vil sterkt anbefale at fleksibiliteten mellom tilgrensende produksjonsområder består, og er enig med utvalget i at effektiviteten i driften taler for dette. Dessuten tilsier som nevnt biosikkerheten og forutsigbarhet at fleksibiliteten videreføres. Stortinget la under behandlingen av havbruksmeldingen i 2015 stor vekt på disse hensyn. Stortinget konkluderte samtidig av samme grunner – og av hensyn til foredlingsindustrien - med at næringen skulle ha mulighet for utvidet interregionalt biomassetak ved en høy andel foredling, jfr. Innst. St. 16 (2014-2015). Sjømat Norge er enig i dette, og mener at Stortingets klare føringer har enda større gyldighet i dag etter innføringen av grunnrenteskatt og dens negative effekt på videreforedling i Norge.

2. *Tillatelser til særlige formål bør generelt omfattes av miljøvirkemidler som følger av en handlingsregel for bærekraft, men uten mulighet til vekst.*

Sjømat Norge støtter forslaget.

3. *Ordningen med unntaksvekst bør avvikles.*

Sjømat Norge støtter ikke forslaget om at unntaksvekst bør avvikles. Selskaper som driver godt, bør fortsatt ha mulighet til å delta i vekst, dersom resten av området ikke ligger an til vekst. En svakhet ved trafikklyssystemet er at dette omfatter alle aktører i et produksjonsområde, gult lys medfører ingen vekst, og rødt lys har hittil ført til nedtrekk. På den måten blir alle selskaper i et område skåret over samme lest, enten de gjør en god jobb med å håndtere luseproblemet eller ikke. For å unngå en slags «kollektiv avstraffelse» som også rammer de som er flinke til å oppfylle formålet med trafikklyssystemet, bestemte Stortinget at det skulle innføres en unntaksbestemmelse som tillater vekst på lokaliteter med lite lus og som dermed i liten grad påvirker miljøsituasjonen i produksjonsområdet. Sjømat Norge mener at Stortingets miljø- og rettferdighetsbegrunnelse for unntaksvekst fortsatt har sin gyldighet, og at erfaringene hittil også har vist at en slik regel har sin berettigelse.

4. *Teknologiutvikling bør i all hovedsak skje uten tildeling av særtillatelser.*

Sjømat Norge mener det er god grunn til å beholde og etablere særtillatelser som stimulerer forskning og utvikling av ny teknologi og nye driftsformer. Slike tillatelser kan gi en mer bærekraftig næring. Risikoen og kostnadene ved FoU i større skala er så høye at det praksis vil være krevende å benytte tradisjonelle tillatelser kjøpt på auksjon til høy pris til ikke-kommersiell produksjon. Slike tillatelser gjør det mulig å teste ut og utvikle ny teknologi i en kommersiell driftssituasjon, og er nødvendig for utprøving og påkrevd sertifisering iht NYTEK og NS9415 av ny teknologi, og for å hensynta fiskevelferd. Dette omtales også i kapittel 11. En Miljøfleksibilitetsordning vil i all hovedsak være aktuell for kommersiell tilgjengelig teknologi som er ferdig utviklet og testet. Den åpner i liten grad for nye aktører til å utvikle teknologi.

5. *Dagens handlingsregel med generell reduksjon i tillatelseskapasitet i røde områder (nedtrekk) bør erstattes med mer målrettede tiltak for å få ned lakselusutslippene til bærekraftig nivå i røde og gule områder.*

Sjømat Norge støtter forslaget om at dagens handlingsregel med nedtrekk i røde områder erstattes med mer målrettede tiltak. Med målrettede tiltak mener vi at produksjonsområdebaserte utslippskvoter vil være et betydelig mer målrettet system for kontroll av lakselus for hele kysten.

6. *En ordning med «miljøfleksibilitet» i tillatelsene bør utredes med sikte på innføring, slik at innehavere av selskapstillatelser får mulighet til å flytte kapasitet mellom konvensjonell produksjonsteknologi og teknologi med lavere utslipp.*

Vi støtter å utrede en ordning med "miljøfleksibilitet" og ser at dette åpner for å ta i bruk lavutslippsteknologi i områder hvor det er nødvendig å redusere utslippene. En slik utredning bør

vurdere hvordan tillatelseskapasiteten skal endres ved en eventuell tilbakeføring til konvensjonell teknologi. Utvalget er ikke helt klar på om det skal åpnes for en slik tilbakeføring. Videre må den foreslåtte justeringsfaktoren hensynta de betydelige investeringene, samt risikoen en konvertering til ny teknologi representerer. Begrepet «nullutslippsteknologi» bør ikke brukes da dette i praksis kan bli uoppnåelig og risikabelt. Det kan også indirekte medføre at man ikke blir teknologinøytral – det vil si at regelverket “dyrker” enkelte teknologier, mens det er flere løsninger som kan bidra til ønsket måloppnåelse. I dag er det særlig miljøpåvirkning i sjø som begrenser verdiskapingen fra akvakulturnæringen. Det bør derfor trekkes et skille for tillatelseskapasitet i selskapstillatelsen basert på om akvakulturvirksomheten har vesentlig miljøpåvirkning i sjø. All akvakulturvirksomhet som påvirker relevantemiljøforhold i sjø, for eksempel lakselus, bør omfattes av samme type selskapstillatelse, uavhengig av om produksjonen skjer på land, i sjø, til havs eller i ferskvann. Det bør utredes nærmere hvilke miljøforhold som skal tas med i vurderingen, hvordan grensene skal trekkes for vesentlig påvirkning, og hvordan dette bør reguleres, forvaltes og praktiseres ved tildeling av tillatelse og i drift av akvakulturvirksomheten. På et senere tidspunkt kan det også bli aktuelt å vurdere påvirkning på miljøtilstand til havs som egen kategori, dersom det skulle oppstå vekstbegrensende miljøutfordringer her som er uavhengige av det man finner i kystnære sjøområder.

Konsekvensen av en slik tilnærming må utredes nærmere. En mulig konsekvens er at et postsmolt-anlegg på land må ha samme tillatelse som en merdbasert lokalitet, fordi de begge i utgangspunktet tilfører organisk materiale og næringsalter. Dette er kanskje ikke tilsiktet, men om så var tilfelle så vil dette ha negative konsekvenser for utvikling av postsmoltproduksjon som for mange sees på som en ønsket utvikling.

7. *Tildelingssystemet bør innrettes slik at akvakultur med lik påvirkning på miljøet, har sammenlignbare rammevilkår uavhengig av geografisk område.*

Se kommentar ovenfor.

Kap. 9 Fiskevelferd

1. *Utvalgets forslag til et helhetlig forvaltningssystem for bærekraft og vekst vil etter utvalgets vurdering adressere hovedutfordringene knyttet til dårlig fiskevelferd og fiskehelse. Det gjelder blant annet forslag som bidrar til en bedre lokalitetsstruktur og biosikkerhet. Om utvalgets forslag likevel ikke sikrer tilstrekkelig god fiskevelferd, bør ytterligere tiltak vurderes. Utvalget har ikke konkludert på hvilke tiltak som da bør innføres.*

En rekke av forslagene i NOUen kan være viktige bidrag for å legge til rette for en drift med bedre fiskevelferd:

- Bedre arealforvaltning og mulighet for å optimalisere bruken av de gode lokalitetene
- Miljøfleksibilitetsordningen og videreføring av FoU tillatelser vil være viktig bidrag for en teknologiutvikling som kan legge til rette for en drift på biologiens premisser.
- En bedre organisering av biosikkerhetsarbeidet
- Bedre arealplanprosesser og samordning av forvaltningen, vil gi en mer hensiktsmessig organisering av produksjonen med tanke på fiskehelse
- Videreføring av FoU tillatelser for å legge til rette for blant annet gi mulighet å teste ut ny teknologi og driftsformer på biologiens premisser.
- En sikring av større tillatelses kapasitet til avl og rognproduksjon er viktig både med tanke på å sikre et avlsarbeid som gjør fisken mer robust, samt at det vil gi en organisering som gjør avlsarbeidet mindre sårbart for smittespredning

I tillegg til næringens egne initiativ for å bedre fiskevelferd og fiskehelse vil det være sentralt med et helhetlig forvaltningssystem, som blant annet vil kunne bidra til en bedre lokalitetsstruktur og biosikkerhet. Dertil vil det gjennom den nye dyrehelseforordningen bli presisert ytterligere regulatoriske virkemiddel som styrker næringens biosikkerhetsarbeid. Vi støtter derfor utvalgets vurdering om at forslagene vil adressere hovedutfordringene knyttet til dårlig fiskevelferd og fiskehelse, og at ytterligere tiltak ikke innføres. Pågående arbeid for å bedre fiskevelferd og fiskehelse er et langsiktig arbeid, der god dialog mellom havbruksnæringen og forvaltningen er sentralt.

Havbruksnæringen har hovedansvaret for fiskens velferd og helse. Det er et åpenbart forbedringspotensial innen arbeidet med fiskehelse, fiskevelferd og dødelighet gjennom tiltak som bidrar til å redusere spredning og konsekvens av lakselus og annen sykdom. Sjømat Norge vil vise til fire ulike satsningsområder hvor næringssamarbeid på sikt vil bidra til bedre fiskevelferd og fiskehelse:

- Koordinering av kontroll med lakselus
- Nasjonalt arbeid med biosikkerhet – forhindre at smitte kommer inn i lokaliteten og spres (forebygging og håndtering av smittsom sykdom)
- Systematisk arbeid for ivaretagelse av velferd gjennom hele produksjonen.
- Nasjonalt system for taps- og dødsårsaker (Fiskehelsedatabasen)

Kap. 10 Om tillatelsesregulering av akvakultur

Som en overordnet tilnærming til anbefalingene i dette kapittelet mener Sjømat Norge at disse peker i retning av mer fleksibilitet, bedre miljøtilpasning og en styrking av en allerede bærekraftig næring. Argumentene fremført av utvalget støtter behovet for endringer i tillatelsessystemet for å møte fremtidige utfordringer og muligheter i næringen. For å få det til, må det legges til rette for modernisering og forbedring av forvaltningen av akvakulturvirksomheten i Norge.

Ved å videreutvikle ordningen med to typer tillatelser, selskapstillatelse og lokalitetstillatelse, vil selskapene ha nødvendig fleksibilitet og mulighet for å samarbeide og tilpasse seg endringer i lokalitetsstruktur og teknologi. Fjerning av mengdebegrensning på lokalitetstillatelser gir muligheter for økt miljøfleksibilitet. Dette vil tillate akvakultursektoren å bedre tilpasse seg skiftende forhold og teknologiske fremskritt, og samtidig redusere risikoen for negativt miljøavtrykk, der det er en utfordring. Miljøavtrykk kan defineres innenfor gjeldende regelverk, knyttet til Trafikklyssystemet, samt resipientens tåleevne. Se for øvrig diskusjon om miljøavtrykk i kapittel 8. Geografisk avgrensning av lokalitetstillatelse basert på lokalitetens areal, uten mengdebegrensning, gir muligheter for mindre justeringer i anleggsutforming og plassering. Dette forutsetter at avsatte arealer er store nok til å gi rom for optimalisering av drift og bedre utnyttelse av lokaliteten, også med lavutslippsteknologi, som ofte er mer arealkrevende enn konvensjonell drift med åpne merder. Imidlertid kan Sjømat Norge ikke se at utredningen gir et tilstrekkelig svar på hva som eventuelt skal erstatte dagens ordning med lokalitets-MTB. Dersom resultatet f.eks. blir at Statsforvalteren får en større adgang til skjønnsmessige inngrep i driften på en lokalitet, kan resultatet bli større uforutsigbarhet og mindre fleksibilitet, med nye hindre i det praktiske arbeid for å oppnå bærekraftig produksjon på en lokalitet, eventuelt i samarbeid med andre.

Stamfisk

Stamfisk- og rognproduksjonen representerer startpunktet for verdikjede havbruk. Et godt avlsarbeid vil ha store ringvirkninger i verdikjeden, og sikre leveranser av rogn er en nødvendig innsatsfaktor for lakseproduksjonen. En videreføring av stamfisktillatelsene er derfor viktig for å beholde det fortrinnet det norske avlsarbeidet har bidratt til. Det er et mål om en betydelig økning i produksjonsvolumet i norsk havbruksnæring fremover. Avlsarbeidet er et viktig bidrag til å nå dette målet, både med tanke på volum, men i minst like stor grad for å sikre god biosikkerhet og fiskevelferd. Gjennom stamfisktillatelsene legges grunnlaget for å utvikle bærekraftige laksestammer.

Forvaltningen har vært svært restriktiv med tildeling av nye tillatelser de siste årene med utgangspunkt i at stamfisktillatelsene også representerer en verdi gjennom produksjon av matfisk. Dette er en tillatelsesordning som gir økonomisk grunnlag for å utvikle bærekraftige laksestammer. Ved tildeling av stamfisktillatelser gir myndighetene sitt bidrag til genetikken og dermed utviklingen av en bærekraftig næring, mens selskapene selv tar på seg risikoen og de betydelige kostnadene ved det viktige og nødvendige arbeide som viktig fundamentet for fremtidens havbruk.

Det er i dag tildelt ca. 40 stamfiskkonsesjoner for laks og ørret for avlsarbeid, produksjon av kommersiell lakserogn og sikringsformål i Norge. Alle har et krav om en årlig produksjon på 35 millioner rognkorn. Dette gjør at det tilsynelatende er nok kapasitet på rognproduksjon når det årlig omsettes rundt 500 millioner øyerogn av laks i Norge (ca. 35 mill. ørret). Stamfiskproduksjon tar 1-2 år lengre enn matfiskproduksjon og den biologiske risikoen er derfor mye høyere enn for

ordinært kommersielt havbruk. Årlig blir ett eller flere stamfiskanlegg i Norge rammet av listeførte sykdommer som gjør at fisken ikke kan benyttes til rognproduksjon. I tillegg kommer tekniske uhell og andre sykdommer som gjør at man ikke ønsker å benytte den aktuelle gruppen til rognproduksjon av biosikkerhetsmessige årsaker. Stamfisktillatelsene og avlsarbeidet er med andre ord knyttet til betydelig biologisk/teknisk risiko. De biologiske utfordringene og utviklingen i havbruksnæringen de senere år har også stilt nye krav til stamfisk og rognproduksjonen, noe som ytterligere har økt kostnadene ved avlsarbeidet. Hensynet til økonomisk og miljømessige bærekraftig havbruksnæring tilsier at det er viktig å videreføre og styrke ordningen med stamfisktillatelser, med utgangspunkt i dagens modell.

Det tar tre til fire år å produsere en stamfisk, og det er avgjørende med tilstrekkelig antall stamfisk som gir den nødvendige sikring for å kunne velge ut den stamfisken som til enhver tid har best genetikk med tanke på sykdomsstatus i ulike deler av landet, som fyller kundens krav kundene og som gir de beste forutsetninger for biosikkerhet til stamfisken. Sikringsbehovet gjelder både på settefiskisiden, fram til slaktestørrelse, og den siste tiden fram mot stamfiskstørrelse og mulighet for rognproduksjon. Økningen i rognimporten for 2022 er påvirket av ILA- situasjonen i Norge, hvor flere av aktørene har fått påvist ILAV. Det har medført at det i år ikke har vært ledige rognkorn på markedet

Eksponert havbruk

Ytre områder innenfor plan- og bygningslovens virkeområde kan i dag ikke betjenes med tradisjonelt utstyr. Dertil er områdene for værutsatt, og det begrenser muligheten til å ta i bruk noen av disse eksponerte områdene. Investeringer og drift her vil være mer kostnadskreven enn kystnært. Derfor vil tillatelser solgt på auksjon naturlig nok bli etablert kystnært med tradisjonell teknologi. Manglende regulatorisk tilrettelegging for havbruk i eksponert områder legger en demper på den teknologiske utviklingen og investeringer i utstyr tilpasset disse værharde strøkene. Denne utfordringen med det gjeldende tillatelsessystem synes ikke å ha blitt belyst i utvalgets rapport. Sjømat Norge vil henstille til departementet å se på hvordan reguleringsregimet kan tilpasses slik at det gjør det mulig å utvikle og etablere havbruk i værmessig eksponerte områder innenfor virkeområdet for trafikklyssystemet.

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

1. *Alle akvakulturtillatelser, uavhengig av art, bør bestå av to tillatelser; én selskapstillatelse og én lokalitetstillatelse. En lokalitetstillatelse kan knyttes til flere selskapstillatelser, og en selskapstillatelse kan knyttes til flere lokalitetstillatelser. Denne inndelingen bør klargjøres i lovverket.*

Dette er i all hovedsak en videreføring av dagens ordning og Sjømat Norge deler synet på at dette er en organisering som fungerer. Det gir ønsket fleksibilitet og bidrar til økt samarbeid, eventuelt samdrift eller andre samarbeidsformer, noe som gjør optimalisering av lokalitetsstrukturen og utprøving av ny teknologi lettere.

2. *Lokalitetstillatelsen bør kun være geografisk avgrenset (lokalitetens areal) og uten mengdebegrensning. Omfanget av akvakulturvirksomheten på lokaliteten vil i tillegg til lokalitetens geografiske avgrensning være begrenset av bestemmelser i øvrig regelverk og av tillatelser etter annet lovverk.*

Sjømat Norge gir i utgangspunktet sin prinsipielle tilslutning til at lokalitetstillatelsen kun bør være geografisk avgrenset (lokalitetens areal) og uten mengdebegrensning. Her er det behov for en kunnskapsutvikling og etablering av metodikk for miljøovervåkning før dette kan innføres. Dette krever en nærmere utredning med egne forslag som nå sendes på høring. Først når de konkrete alternativene foreligger er det mulig å trekke en endelig konklusjon om en slik omlegging. Eksempel på mulige miljøfaktorer er endringer i bunnfaunaen og akkumulering av organisk materiale: a) Reguleringen begrenser ikke produksjon direkte, men tilførsel fra produksjonen og effektene av disse på lokalitetens tilstand innenfor de rammene som er definert som akseptable, for eksempel av utslipp av organisk materiale og effektene av disse på bunnfaunaen. b) Reguleringen skal gi insentiver til investeringer i innovasjon og optimalisert drift for å redusere negative effekter på resipienten.

3. *Det bør legges til rette for mindre justeringer i akvakulturanleggs utforming og plassering ved å sette en geografisk avgrensning av lokalitetstillatelsen som er større enn selve akvakulturanlegget, så langt det er mulig.*

Sjømat Norge støtter dette forslaget. Arealene for akvakultur bør være større og mer fleksible enn i dag, og dette må reflekteres i alt planarbeid. I dag er det liten mulighet for tilpasninger og mindre justeringer i anleggsutforming og plassering, og endring til større geografisk areal for en lokalitetstillatelse. Dette vil gi bedre forutsetninger for optimalisering av drift av konvensjonelle anlegg med åpne merder, men også gi en lettere overgang til lavutslippsteknologi der dette er formålstjenlig. Det er også en betydelig forenkling med sikte på overgang til en miljøfleksibilitetsordning, slik den er beskrevet i NOU-ens kapittel 8. Dette fordi en konvertering til miljøfleksibilitetsordningen nødvendigvis vil måtte medføre en justering i anleggsutforming, og det vil være svært uheldig hvis en konvertering av teknologi vil måtte medføre en full søknadsrunde om endring i bruk av lokalitet.

4. *Overgangsordninger bør vurderes for å sikre en forsvarlig og rimelig overgang ved utfasing av mengdebegrensning for lokalitetstillatelser.*

Sjømat Norge er enig i at det vil være behov for overgangsordninger. Som nevnt under dette kapitlets pkt 2, er gode overgangsordninger avgjørende for en rettferdig og balansert overgang til en eventuelt ny ordning. Det er viktig å vurdere hvordan eksisterende tillatelser og verdier blir ivaretatt i prosessen. Utforming av overgangsordninger må vurderes nærmere når utredningen av alternativet med utfasing av lokalitets-MTB foreligger.

5. *Selskapstillatelsen bør være avgrenset av en mengdebegrensning. Utvalget mener MTB bør videreføres som mengdebegrensning i tillatelser som i dag er avgrenset i MTB.*

Sjømat Norge støtter videreføring av dagens ordning, og kan ikke se at det foreligger noen alternativ modell for regulering av kapasitet som bedre kan ivareta balansen mellom vekst, miljø og effektiv drift.

6. *Eksisterende akvakulturtillatelser som er gitt som én tillatelse med geografisk avgrensning og mengdebegrensning kan deles i lokalitets- og selskapstillatelser med*

gjeldende avgrensninger av areal og mengde. Det gjelder for eksempel tillatelser for oppdrett av torsk. Det vil være behov for å fastsette målbare og egnede mengdebegrensninger i akvakulturtillatelser som i dag er uten mengdebegrensning, herunder for tillatelser til akvakultur av blåskjell og tare og havbeite av hummer og kamskjell.

Sjømat Norge gir sin tilslutning til at hvor det er tildelt en tillatelse og en lokalitet, bør det åpnes for at tillatelsene kan benyttes på flere lokaliteter. Dette bør dessuten ses i sammenheng med Havbruksutvalgets forslag om miljøfleksibilitet, slik dette er beskrevet i kapittel 8. Sett i den sammenheng bør tillatelsene reguleres ut fra arealbegrensning, ikke mengdebegrensning. Mengdebegrensning på lokalitet bør styres av miljøpåvirkning. Dette gir rom for lavutslippsteknologi, med tilhørende tilpasninger av anlegg, og hensyntar også tilpasninger for å redusere rømmingsrisiko, teknologiutvikling mm.

For torskeoppdrett vil en slik endring medføre en overgang fra lokalitets-MTB til konsern-MTB. Noe som innebærer en betydelig endring i tillatelsesstrukturen. Dette kan ha flere oppsider, inkludert bedre utnyttelse av ressurser og mer effektiv drift på tvers av lokaliteter. Det sentrale vil være hvordan overgangen fra lokalitets-MTB til konsern-MTB gjennomføres. Overgangsordninger er avgjørende for en rettferdig og balansert overgang, og det er viktig å vurdere hvordan eksisterende tillatelser og verdier blir ivaretatt i prosessen.

7. *Lowverket bør skille mellom tillatelse til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret, og tillatelse til akvakultur med andre arter. Hver akvakulturtillatelse for andre arter bør spesifisere hvilke arter eller hvilke arter tillatelsen omfatter.*

Sjømat Norge deler synet på at tillatelsene skiller mellom laks, ørret og regnbueørret, tillatelse til bruk med andre arter, og skille mellom ulike livsstadier. Samtidig bør det fortsatt være mulig å drive produksjon av for eksempel tare eller blåskjell i nærliggende arealer til lokaliteter for produksjon av fisk. Det bør også være mulig, dersom det er forsvarlig av biosikkerhetshensyn, å kunne drive oppdrett av flere arter med ulike tillatelser på samme lokalitet eller på nærliggende lokalitet. Hvis for eksempel ny kunnskap skulle dokumentere drift som håndterer eventuell smitterisiko mellom laks og torsk, bør det kunne drives med andre avstandskrav.

8. *Akvakulturtillatelser kan skille mellom tidlige og sene livsstadier. Særskilte tillatelser til stamfisk bør etableres eller videreføres for arter der det er aktuelt å drive avl, men slik at tillatelsene brukes til systematisk avlsarbeid. Skillet mellom settefisk og matfisk i tillatelser for akvakultur av fisk bør utredes nærmere med sikte på å oppheve.*

Det er store endringer i teknologi, rognmarked, risikobilde, rammevilkår og kostnadsvekst for avlsselskaper og rognprodusenter. Dette setter større krav til god sikring, samarbeid langs verdikjeden, og utvikling av infrastruktur. Forvaltning knyttet til rognproduksjon og sikring må følge denne utviklingen. Det må defineres et sett med kriterier som sikrer at tillatelsene benyttes i henhold til de forventningene som er satt av myndighetene til avlsskjernearbeid, rognproduksjon og sikring.

Sjømat Norge foreslår at det videreføres særtillatelser for stamfisk for rognproduksjon. Disse tillatelsene må inneholde rom for tilstrekkelig seleksjon på stamfisk for rognproduksjon, og det må være opp til selskapene å definere seleksjonsgrad da dette vil avhenge av en rekke faktorer som vil variere i hvert tilfelle og over tid. Dynamikken i markedet vil i tillegg påvirke behovet for rognproduksjon hos de ulike aktørene. Konesjonsvolumet må også ivareta hensynet til sikring for rognproduksjonen, og det er viktig med god geografisk spredning på sikringsstrukturen. Tillatelsene bør tildeles i henhold til kriterier som hensyntar de ekstra kostandene som ligger i hold av stamfisk, spesielt etter at den har nådd ordinær slaktestørrelse.

Sjømat Norge ser betydelig utfordringer med å oppheve skille mellom settefisk og matfisk. Investeringskostnadene for settefiskproduksjon er betydelig høyere enn for tradisjonell matfiskproduksjon, og det vil være svært økonomisk krevende hvis tillatelseskostnadene for settefiskproduksjon blir den samme for kystnær matfiskproduksjon. Det er gode erfaringer med å holde fisken lengre på land, for å redusere sjøfasen med de utfordringene denne produksjonen har med blant annet med lakselus. En grundig vurdering av effekten med å fjerne skille mellom settefisk og matfisk må gjennomføres hvis før det kan tas standpunkt til en slik eventuell reform.

9. *Tildelingssystemet for lokalitetstillatelsene bør skille mellom lokaliteter i ulike geografiske områder: til havs, i sjø, på land og i ferskvann.*

Sjømat Norge støtter dette.

Kap. 11 Akvakulturtillatelser for å ivareta særskilte hensyn

Regjeringen har som mål å øke veksten i matproduksjon fra sjø, og samtidig ivaretar miljø og fiskevelferd. For å oppnå dette må det stimuleres til videre kunnskap og utvikling. Ulike tillatelser til særskilt formål har vært viktig for å oppnå dette. Å utvikle godt etablerte ordninger med viktige funksjoner som bidrar til å utvikle en mer bærekraftig næring gir dårlige signaler, og kan lett bli et tilbakeslag for utviklingen av en næring hvor Norge er blitt globalt ledende.

Sjømat Norge har forståelse for Havbruksutvalget sin prinsipielle økonomiske tilnærming om at fordeling av ressurser til å dekke samfunnsbehov i utgangspunktet skal gjøres gjennom bevilgninger fra staten eller kommunene. Men dette teoretiske utgangspunktet betyr ikke at statlige organer generelt er bedre egnet til å prioritere samfunnsmessige behov. En avvikling eller nedbygging av særtillatelsene i havbruk vil bety overføring av næringsmessige prioriteringer fra næringen selv og dens samarbeidspartnere til politiske myndigheter og den offentlige forvaltningen. Vi tror det vil bety en svekkelse av de viktige samfunnsfunksjonene som særtillatelsene skal oppfylle, og en dyrere og mindre effektiv måloppnåelse.

Utvalget mener at formålene de fleste særtillatelsene skal ivareta "langt på vei kan ivaretas uten en særskilt tillatelse"⁸. Dette mener vi er feil. Et vesentlig aspekt med tillatelsene er tilgangen til lokaliteter som er tilpasset formålet med særtillatelsene og som ikke kan gjennomføres på rene kommersielle anlegg. Direkte støtte fra staten kan i teorien benyttes for å støtte opp om de mål særtillatelsene skal dekke, men dette vil langt fra kunne erstatte det tilbudet som ordningene bidrar med til samfunnet i dag. Dessuten vil vi i så fall få enda et område med en årlig kamp om midler over statsbudsjettet, slik at tid og krefter på å utvikle næringen i stedet vil måtte brukes på lobbyvirksomhet og tautrekking om statlige subsidier.

Sjømat Norge vil på denne bakgrunn sterkt gå imot forslaget om å utvikle ordningene med visningstillatelser og undervisningstillatelser. Dette er ordninger som er avhengig av disse særtillatelsene for å oppnå tilgang til lokaliteter som er tilpasset formålet. Det er naturligvis viktig at ordningene har et omfang og innhold som gjør at formålet blir oppfylt på en god måte. Flere evalueringer har vist at dette i hovedsak er tilfelle. Det er viktig at det med jevne mellomrom foretas evalueringer som sikre at dette også skjer over tid, og med mulighet for justeringer ved behov.

Forskningstillatelsene er et viktig virkemiddel for å skaffe det kunnskapsgrunnlaget som trengs for en bærekraftig vekst i havbruksnæringen, og hvor det faglige ansvaret er lagt til universiteter og høyskoler med høy kompetanse på områder som forskningstillatelsene omfatter. Sjømat Norge ser positivt på at utvalget foreslår å videreføre forskningstillatelsene, og mener at denne ordninger bør styrkes fremover.

⁸ NOU 2023:23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping, s. 136.

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

Tillatelse til visning

1. *Akvakulturnæringen, som andre næringer, kan ha behov for nasjonalt informasjonsarbeid for å styrke sitt omdømme, gi næringen legitimitet i befolkningen og sikre rekruttering. Utvalget finner imidlertid ikke gode prinsipielle grunner for at dette bør finansieres av inntekter fra en matfisktillatelse.*
2. *Ordningen med visningstillatelser bør avvikles. Tillatelser tildelt med tidsbegrensning bør ikke fornyes når tillatelsen utløper. Tillatelser tildelt uten tidsbegrensning bør avvikles ved at det innføres en hensiktsmessig tidsbegrensning, og at tillatelsene ikke fornyes når tidsbegrensningen utløper, eventuelt med opsjon på å konvertere til ordinær matfisktillatelse etter nærmere fastsatte vilkår.*

Formålet med visningstillatelsene slik som havbruksutvalget beskriver "å styrke [næringen] sitt omdømme, gi næringen legitimitet i befolkningen og sikre rekruttering", mener vi er dels misvisende, og dels utilstrekkelig. Visningstillatelsene skal bidra til å gi befolkningen en forståelse av hva havbruksvirksomhet er i dag, hvordan maten produseres og mulighetene for å skape verdier fra havet. Dette er en samfunnsoppgave som går utover næringens behov. Oppdrett er den mest ressurseffektive og klimavennlige måten å produsere animalsk protein på, og vil være et viktig bidrag til det grønne skiftet. Kunnskapen i samfunnet generelt om havbruk er lav og med mange misoppfatninger.

- Kunnskapsformidlingen handler om å gi befolkningen perspektiver som bidrar til å forstå det samfunnet vi lever i, utfordringer og muligheter. Visningstillatelser favner bredt i å spre kunnskap til barn, ungdom, tilreisende og publikum generelt.
- At kunnskapsformidlingen bør styrkes er alene en grunn til å videreføre visningstillatelsene, men de bidrar også til rekruttering. Skoler og barnehager er hyppige besøkende ved visningsanleggene. At de kan få en virkelig innføring i hva havbruk er skaper bevissthet og interesse for et område som Norge skal satse på og leve av i fremtiden. Uten solid rekruttering vil samfunnet gå inn i fremtiden med manglende kompetanse og arbeidskraft.
- Utvalget skriver at "Utvalget finner imidlertid ikke gode prinsipielle grunner for at formålene med ordningen bør finansieres av inntekter fra en matfisktillatelse". Men det er nettopp disse inntektene som muliggjør at folk flest har mulighet til å få dette viktige innblikk i, og selv på nært hold oppleve hvordan havbruksnæringen fungerer. Det ville ikke vært mulig å opprettholde denne viktige kunnskapsbasen, dersom dette skulle vært avhengig av årlig budsjettmessig tautrekking. Dermed ville ikke tilreisende eller folk rundt om i Norge hatt dagens gode tilbud og mulighet til å besøke havbruksanlegg og få denne førstehånds kunnskap om norsk havbruk. Særtillatelsene er tidsavgrenset, og betyr ikke annet enn adgang til å produsere mat uten å betale for denne adgangen, noe som erstatter behovet for å bevilge penger over statsbudsjettet. Andre næringer er ikke i tilsvarende situasjon, etter som det ikke må betales vederlag til staten for å etablere annen næring i Norge. Næringen har med økende skattelegging fått betydelig økte kostnader. Å overlate "markedet" til å stå for finansieringen av viktige samfunnshensyn mener vi er feil. Viser i denne forbindelse til Strategi for en konkurransedyktig norsk havbruksnæring fra 2007 som den daværende rød-grønne regjeringen

la frem, og regjeringen bygget deler av sin havbrukspolitikk på.⁹ Her vektla den rød-grønne regjeringen særlig det fellesskapelige aspektet ved særtillatelsene, og skilte klart og prinsipielt mellom slike og ordinære kommersielle tillatelser. Sjømat Norge kan ikke se at denne grunnleggende forståelsen har endret seg siden den gang.

- Det er også svært utilfredsstillende at ordningen foreslås å avvikles uten tydelig avklaring på hvordan de etablerte visningsentre kan fortsette arbeidet med kunnskapsformidling og ivareta tilbudene til befolkningen. Dette vil skape store negative ringvirkninger for lokalt næringsliv hvor disse tilbudene er etablert. Sjømat Norge mener det gjerne kan foretas en ny gjennomgang av hvordan tillatelsene og visningssentrene i praksis fungerer, for å sikre at formålet oppfylles best mulig. FHF har igangsatt et prosjekt for å dokumentere og evaluere av effekten av visningstillatelser i havbruk, samt foreslå eventuelle tiltak for å øke nytten av disse. Rapporten forventes å bli ferdigstilt i 2024.
- Visningsanleggene brukes også mye av skoleelever og studenter for å få et praktisk innblikk i hvordan oppdrett skjer i virkeligheten, og hvordan teori og praksis kombineres ved anleggene. Dette er viktig bidrag til norsk ungdom for å utfylle teoretisk opplæring, følge den teknologiske utviklingen, gi innblikk og kompetanse til studenter som skal bidra til å styrke Norges nest største eksportnæring.

Tillatelse til undervisning

- 3. Ordningen med undervisningstillatelser bør avvikles. Tillatelser som er tildelt med en tidsbegrensning bør ikke fornyes når tillatelsen utløper. Tillatelser som er tildelt uten en tidsbegrensning bør avvikles ved at det innføres en hensiktsmessig tidsbegrensning og at tillatelsene ikke fornyes når tidsbegrensningen utløper. Sekundært, dersom ordningen med undervisningstillatelser ikke avvikles, bør den gjennomgås for å sikre transparens, treffsikkerhet og at det etableres standardiserte nasjonale kriterier for utleie og drift.*
- 4. Utvalget forutsetter at det ved avvikling av undervisningstillatelser sikres tilstrekkelig finansiering til videreføring av undervisningstilbudet, herunder tilgang til adekvat utstyr og fasiliteter.*

Norge er verdensledende på kunnskap om oppdrett av atlantisk laks og regnbueørret og har en viktig rolle for videreutvikling av mer bærekraftig mat fra havet. Et godt undervisningstilbud er essensielt for rekruttering av kompetanse til en næring hvor det er forventet vekst og med mange nye muligheter for dyrking av mat i havet.

Det er i dag 16 videregående skoler som er innehavere av undervisningstillatelser og som med disse har mulighet til å gi et attraktivt og relevant undervisningstilbud, hvor elever kan få praktisk erfaring der det skjer. Undervisningstillatelsene er både målrettet og effektive. Tillatelsene gir mulighet for å tilrettelegge anlegg til formålet med undervisningen, noe som ikke tilsvarende lar seg

⁹ s. 17-18.

gjøre ved rene kommersielle anlegg. Også for andre tilsvarende undervisningstilbud som fiske og fangst, er det gjerne en fiskekvote tilknyttet så elever får muligheten til relevant praksis.

- Utviklingen i næringen går i et veldig raskt tempo. Lærerne på de videregående skolene er derfor avhengige av tett og nært samarbeid med lokal havbruksnæring for å ha relevant kompetanse. Utdanningstilbudene bør kunne tilby praktisk erfaring med dagens moderne utstyr for at opplæringa skal være tilfredsstillende. I praksis vil det være umulig å tilby oppdatert og relevant utdanning dersom dette ikke skjer på operative anlegg i tett samspill med næringen.
- Gjennom undervisningstillatelsene har skolene også fått muligheten til å samarbeide med andre utdanningstilbud, forskning og næring. Eksempler på dette er Blått kompetansesenter på Frøya og Brohode NTNU Havbruk.
- Denne typen undervisning krever mye mer ressurser av skolene i form av økt lærerdekning, båter og utstyr for å ivareta sikkerhet og oppfølging på anleggene. Akvakulturutdanning er derfor kostbare undervisningstilbud, men tillatelsene gir økonomi til å kunne gjennomføre dette med tilbud som er attraktiv, realistisk og kvalitativt godt. Dersom det overlates til fylkeskommuner å vurdere sine ressurser til finansiering kan det ikke forventes at undervisningstilbudet vil bli tilstrekkelig finansiert til at det vil holde den høye kvaliteten som rammene for undervisningstillatelsene gir. I stedet vil det være fare for at det blir en for teoribasert opplæring på skolen uten den viktige praktiske delen av opplæringa, som bare kan gis på operative anlegg. Hvis det ikke er attraktive utdanningstilbud som sikrer rekruttering av god kompetanse vil det gi dårlige utsikter for fremtiden på et område hvor vi er verdensledende i dag. Alternativet vil bli at viktige «blå» utdanningstilbud langs norskekysten får dårligere finansiering, de vil bli en politisk kasteball i konkurranse med andre formål, og det blir ganske enkelt mindre attraktivt for ungdom å ta sin utdanning i den marine sektor.
- For å sikre den nødvendige kompetansen og rekrutteringen til havbruksnæringen mener Sjømat Norge at de er svært viktig at ordningen med undervisningstillatelser blir videreført. Sjømat Norge er imidlertid enig med utvalget i at det bør foretas en gjennomgang av ordningen "for å sikre transparens, treffsikkerhet og at det etableres standardiserte nasjonale kriterier for utleie og drift".¹⁰

Tillatelse til forskning

- 5. Dagens ordning med forskningstillatelser må gjennomgås og trolig strammes inn for å sikre at tillatelseskapasitet gitt til forskning oppfyller formålet. Det bør utredes nærmere hvordan ordningen kan bli mer målrettet, transparent og riktig skalert for å sikre at den blir brukt i tråd med intensjonen. Det bør videre utredes hvordan ordningen skal tildeles og hvor tildelingsmyndigheten bør ligge.*
- 6. Forskningstillatelser må primært ivareta behovet for å sikre kritisk forskningsinfrastruktur.*
- 7. En framtidig ordning med forskningstillatelser som mer målrettet ivaretar formålet, bør ikke omfattes av handlingsregelen for kapasitetsvekst.*

¹⁰ NOU 2023:23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping, s. 144.

Havbruksutvalget skriver at ordningen med forskningstillatelser må gjennomgå og trolig strammes inn for å sikre at tillatelseskapasitet gitt til forskning oppfyller formålet. Sjømat Norge vil sterkt advare mot en slik innstramning, og vil tvert imot foreslå at det lempes på ordningen for å oppnå en enda større bredde av viktig forskningsaktivitet for å sikre en bærekraftig vekst i næringen. Det er våre universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner som har det faglige ansvaret for tildelte forskningstillatelser, selv i situasjoner hvor tillatelsens innehaver er en bedrift. Hovedregelen er at forskningsinstitusjonene selv også er innehavere av tillatelsene.

Forskningstillatelsene har et viktig bærekraftformål som kommer frem i § 6-1 i laksetildelingsforskriften, nemlig «å bidra til å utvikle kunnskap som kommer akvakulturnæringen til gode, blant annet om driftsformer, teknologi, ernæring, fiskehelse og fiskevelferd». En annen viktig hensikt er å oppfylle formålet i § 1 i samme forskrift, at akvakultur «blir lønnsomt og konkurransekraftig innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten». Forskningstillatelsen er et viktig redskap for å oppfylle disse formålene. Dette er forskning som krever tilgang til fisk i merd, og hvor dette i praksis må være laks som er avsatt til dette formål, og ikke inkludert i den ordinære kommersielle produksjonen. Ordningen har gjennom årene vært en viktig bidragsyter til utvikling av et mer bærekraftig havbruk. Behovet for dette virkemidlet har økt som følge av sterkt behov for å følge opp kravet om bærekraftig utvikling både i forhold til FNs mål om bærekraftig utvikling og i forhold til kravene som følger av gjennomføring av Europakommisjonens Green Deal.

Skal FNs mål om bærekraftig utvikling av matproduksjonen oppfylles, må den totale matproduksjonen opp, men de totale miljøpåvirkningene må likevel bli vesentlig lavere enn i dag. Selv om sjømatproduksjon ved akvakultur ligger godt an sammenliknet med annen animalsk matproduksjon, må miljøfotavtrykkene bli vesentlig mindre. Omstillingene som må til for å nå målene, er betydelige. Det krever tilsvarende økning i kunnskapsutviklingen for å få det til, og i overgangsperioden er det i praksis ikke mulig å forutsi hvordan investeringene som er nødvendig for bærekraftig utvikling, kan dekkes inn i et fremtidig marked. Det er i denne sammenheng dessuten svært viktig å huske at investeringer i ny teknologi og bruk av "nye" råvarer i fiskefiskefôr forutsetter både at de er økonomisk bærekraftig og at miljøfotavtrykkene til produktene blir lavere.

For å realisere samfunnsoppdraget er forskningstillatelsene viktige for å bidra for å sikre de grunnleggende kunnskapsgrunnlaget for å utvikle havbruksnæringen. Det er Fiskeridirektoratet som forvalter ordningen. Det settes nå så spesifikke krav knyttet til vilkårene at det ikke gis grunnlag for anvendt forskning gjennom forskningstillatelsene. Et annet element er tildeling av tillatelsene fremstår som tildeling til enkeltprosjekter og ikke som et grunnlagt for å dekke kontinuerlig kunnskapsutvikling eller beredskapsbehovet i forbindelse med utvikling av vaksiner. Effektiv sykdomsforebygging er et viktig virkemiddel for å få ned klimafotavtrykket til laksen. Det er den anvendte forskning som i stor grad bringer sjømatproduksjonen videre, og dette bygger på resultater fra FoU-institusjoner og på empirisk kunnskap fra industrien. Å sette samme vitenskapelige krav til utvikling for forskningstillatelsene som i prosjekter som finansieres av NFR, er i praksis en nedbygging av virkemidlet til ulempe for utviklingen av sjømatproduksjonen i Norge. Det negative ved dette er forsterket ved nedgang i investeringskapital som følge av innføringen av grunnrenteskatten.

Hovedområdene for kunnskapsutviklingen har vært fôr og vaksineutvikling, men den raske teknologiutviklingen i dag åpner også for helt nye muligheter. På dette området kan det blant annet nevnes teknologier for å telle lus og overvåke fiskehelse, som igjen kunnskap og muligheter til forebyggende tiltak på fiskevelferd. Forskningstillatelsene gjør det mulig for testing og innovasjon av teknologier under realistiske forhold og med representativt antall fisk. Det er viktig at det legges til rette for at teknologileverandører får mulighet til denne typen utvikling i felt. Det er kun teknologier som er ferdig utviklet og testet som oppdrettere kan ta i bruk, også når det gjelder en miljøfleksibilitetsordning. For å stimulere til innovasjon er det helt nødvendig at aktører kan få tilgang til lokaliteter gjennom særtillatelse. Det kan ikke forventes at denne utviklingen skal sikres gjennom private avtaler med næringen som innebærer forhøyet biologisk og økonomisk risiko, samt liten mulighet for egen gevinst. På kommersielle anlegg er fokus og prioritet på drift og minst mulig forstyrrelser av fisken.

Forskningstillatelsene er et viktig virkemiddel for å nå målene for bærekraftig utvikling av havbruk. Det er viktig at virkemidlet fungerer for anvendt forskning som kan bygge vitenskapelig kunnskap, men også på dokumentert empirisk kunnskap. Sjømat Norge ser en tendens til for streng forvaltning med disse tillatelsene som hindrer målet for ønsket utvikling av havbruksnæringen.

Tillatelse til fiskepark

8. *Det er verken behov for eller ønskelig å opprettholde ordningen med tillatelse til fiskepark. Tillatelse til fiskepark bør avvikles på egnet vis.*

Sjømat Norge støtter forslaget om at tillatelse til fiskepark avvikles.

Tillatelse til slaktemerd

9. *De regulatoriske rammene for bruk av slaktemerd bør utredes nærmere. Denne vurderingen bør veie hensynet til effektiv produksjon, kvalitet og kapitalutnyttelse opp mot hensynet til biosikkerhet.*
10. *Regionale forskjeller gjør at vurderingen av de regulatoriske rammene kan variere mellom produksjonsområder. Dette bør reflekteres i aktørenes arbeid med samordning av lakselus-, drifts- og biosikkerhetsplaner. Generelt om tillatelse til særlige formål*
11. *Tildeling av tillatelse til særlige formål må følge en klart definert og transparent tildelingsprosess, slik at det klart fremgår hvordan, hvorfor og på hvilke vilkår tillatelse blir tildelt.*
12. *Det må være tilstrekkelig tilsyn med driften av tillatelsene for å sikre at denne tilfredsstillende vilkårene som er satt, samt ivaretar formålet.*
13. *Ved alvorlige brudd på vilkårene bør tillatelsen trekkes tilbake. Om nødvendig bør vilkårene justeres for å sikre at dette er mulig.*

Ordningen med slaktemerd bidrar ofte til en mer effektiv logistikk fra driftsenhet og brønnbåt til slakteri, og utvalget har ikke foretatt noen inngående analyse av fordeler og ulemper ved ordningen. Før det eventuelt gjøres endringer i ordningen, mener Sjømat Norge at de regulatoriske rammene for denne bør utredes nærmere.

Andre tillatelser med særlige driftsvilkår

- 14. Akvakulturtillatelser med særlige driftsvilkår er dårlig egnet som virkemiddel for å oppnå politiske mål. Vurderingen av hva som er gode kriterier og hvilke mål de skal ivareta, vil endre seg over tid. Utstrakt bruk av driftsvilkår i tillatelser gir svak ressursforvaltning, unødig byråkrati og redusert verdiskaping.*
- 15. Utvalget ser ikke tungtveiende grunner til tillatelser med særlige driftsvilkår som grønne tillatelser, 5-prosent-tillatelser og økologiske tillatelser, i fremtiden ikke bør være en del av tillatelsessystemet. Utvalget foreslår at driftsvilkårene fjernes fra tillatelsene og at de ved første anledning konverteres til ordinære matfisktillatelser på egnet vis.*

Det er flere typer tillatelser i dag med særlige driftsvilkår som øker kompleksiteten hos forvaltningen. Sjømat Norge støtter forslaget til utvalget om en opprydning og forenkling av systemet. Dette er tillatelser som dels er kjøpt til markedspris i andrehåndsmarkedet, dels ervervet mot vederlag til staten ved ulike tildelingsrunder. Ved å fjerne særvilkårene vil disse bli omfattet av de samme vilkår som ellers gjelder for ordinære matfisktillatelser. Etter som disse er ervervet på liknende måter som ordinære tillatelser, dels til lavere pris som på den annen side har medført vesentlig høyere kostnader, vil det være riktig at slik konvertering skjer uten kraft om tilleggsvederlag til staten.

Kap. 12 Tildeling, endring og tidsbegrensning av akvakulturtillatelser

Sjømat Norge er enig i at det ikke innføres en tidsbegrensning på selskapstillatelser til laks og sjøørret. For det første tas en eventuell reguleringsrente (grunnrente) allerede ut gjennom auksjoner og produksjonsavgift, selv uten den nye grunnrenteskatten som næringen ønsker skal avskaffes så snart som mulig. For det andre er forutsigbare rammevilkår, som sikrer langsiktige investeringer, avgjørende for utvikling og innovasjon i en moden og integrert verdikjede. For det tredje er det åpenbare juridiske betenkeligheter ved å innføre tidsbegrensninger med tilbakevirkende kraft for eksisterende tillatelser, gitt under andre forutsetninger. For det fjerde vil innføring av tidsbegrensning på selskapstillatelser skape usikkerhet for investorer og tilgang på risikokapital som er nødvendig for videreutvikling av denne viktige næringen.

Myndighetene har dessuten allerede verktøy for å trekke tilbake lokalitetstillatelser hvis driften ikke følger kravene, eller miljøpåvirkningen er for stor for resipientens tåleevne.

Tildeling av lokalitetstillatelser etter søknad og uten vederlag gir nettopp forutsigbarhet.

Når det gjelder tidsbegrensning for andre arter, og da særlig torskeoppdrett, er Sjømat Norges primærstandpunkt at det ikke bør innføres tidsbegrensning av selskapstillatelser. Dette er en næring under utvikling, som trenger gode rammevilkår for å kunne vokse til noe større. Skal vi få det til, er det behov for langsiktig risikokapital med en langsiktig investeringshorisont. For øvrig anføres mye av de samme argumentene som for selskapstillatelser for laks og ørret.

Dessuten er det viktig at en eventuell innføring av tidsbegrensning for selskapstillatelser for oppdrett av torsk, må ses i sammenheng med spørsmålet om en eventuell fremtidig reguleringsrente (grunnrente). En eventuell fremtidig grunnrente for oppdrett på andre arter, er ennå ikke avklart. Det skaper usikkerhet for investorer. Hvis en eventuell grunnrente hentes ut gjennom auksjoner for tidsbegrensede selskapstillatelser, vil det være å forvente at det da følger at det ikke innføres en eventuell ekstra grunnrenteskatt i fremtiden. En avklaring her vil derfor være viktig for å sikre tilgang på risikokapital og en videreutvikling av næringen.

Et regelverk for tildeling og fornyelse av tidsbegrensede tillatelser må utredes grundig før dette eventuelt innføres. Forlengelse bør komme i god tid (flere produksjonssykluser) før tidsbegrensningen går ut, og da med opsjon på forlengelse.

Vi legger til grunn at tidsbegrensning på eksisterende tillatelser ikke er en aktuell problemstilling. Det har så vidt vi har registrert også regjeringen konkludert med. Det ville i så fall ha betydd ekspropriasjon av tildelte rettigheter som næringens utøvere har betalt for, og komme i tillegg til de allerede innførte grunnrenteskattene. Innføring av tidsbegrensning på nye tillatelser reiser også betydelige utfordringer med hensyn til forutsigbarhet for næringen, og hvordan dette skal praktiseres. Sjømat Norge er enig med utvalget i at det uansett vil være urimelig å innføre tidsbegrensning på nye tillatelser etter at det nå allerede er innført en grunnrenteskatt basert på selskapsoverskudd.

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

1. *Selskapstillatelser bør som hovedregel tildeles ved auksjon, mens lokalitetstillatelser bør tildeles etter søknad og uten vederlag.*

Sjømat Norge deler dette synet. For laks og ørret kjøpes MTB på selskapsnivå på auksjon. Det gir markedspris, og samtidig er det å betrakte som innkreving av ressursrente (jf. både Ulltveit-Moe-utvalget 2019:18 og Torvik-utvalget 2022:20). Om auksjon er rette verktøy for selskapstillatelser for andre arter på det stadiet disse næringene er nå, er mer usikkert. Her må hensynet til et ønske om en differensiert selskapsstruktur veies, og salg til fastpris også vurderes. Tildeling av lokalitetstillatelser etter søknad og uten vederlag gir nettopp forutsigbarhet.

2. *Det er ikke behov for å innføre en tidsbegrensning på lokalitetstillatelser.*

Myndighetene har allerede verktøy for å trekke tilbake lokalitetstillatelser hvis driften ikke følger kravene eller miljøpåvirkningen er for stor for resipientens tåleevne.

3. *Prinsipielt bør selskapstillatelser være tidsbegrensede, og produksjonskapasitet som utløper bør fortløpende tildeles på nytt, primært gjennom auksjon.*

Sjømat Norge deler ikke dette synet. Det er gode grunner til at det frem til nå ikke har eksistert noen tidsbegrensning på selskapstillatelser. Havbruksnæringen har bygget seg opp til å bli Kyst-Norges viktigste næring, med mange distriktsarbeidsplasser og til en næring som bidrar sterkt til fellesskapet. Selv før skjerpelsen av formuesskatten og innføringen av grunnrenteskatt betalte havbruksnæringen mer skatt enn alle andre næringer, petroleums- og kraftnæringene unntatt.

Tillatelsene er tildelt ut fra myndighetenes til enhver tid gjeldende miljømessige vurderinger. Utfordringer eller problemer knyttet til produksjonen, håndteres av relevante myndigheter opp mot lokalitets-tillatelsen.

Mange selskaper i næringen har drevet sammenhengende virksomhet i mer enn 50 år, og tillatelsene deres har vært etablert og opparbeidet med forventning om permanent rett til produksjon. Akvakulturtillatelser er registrert og beskyttet, de kan omsettes og pantsettes som verdigjenstander. Plutselige endringer i tillatelser vil være et alvorlig inngrep i oppdretternes etablerte økonomiske rettigheter og rettssikkerhet. Tidsbegrensning av eksisterende tillatelser vil være ekspropriasjonsarted inngrep som vil utløse krav om full erstatning. Det vil også dreie seg om inngrep i eksisterende rettigheter med tilbakevirkende kraft.

Det er også grunn til å understreke at havbruk har en verdikjede, som for laks kan inkludere rognproduksjon, yngel/settefisk produksjon, smolt produksjon, postsmolt produksjon, slakteri og videreforedling. Denne verdikjeden må tilpasses både i forhold til selskapsstruktur, tilgang til areal, tilpasning til biosikkerhetstiltak, produksjonsplanlegging, markedstilpasning m.m. Hvis et ledd endres, som matfisk produksjon i sjø, så har dette betydelig konsekvenser. Tilbaketrekning av tillatelseskapasitet som følge av tidsbegrensning vil gi stor uforutsigbarhet. Historisk har havbruksnæringens tillatelser hatt lav verdi. Muligheten for å drive havbruk uten tidsbegrensning har samtidig vært et premiss for utviklingen av havbruksnæring. Tidsbegrensning i retten til å drive et gårdsbruk ville åpenbart ha skremt mange bort fra landbruket, og ville gjennom årene også en slik tidsbegrensning ha ført til for havbrukets utøvere. I så fall ville vi neppe hatt den næringen vi har i dag, og det mangfold av bedrifter som utgjør norsk havbruk.

4. *Generelt bør nye selskapstillatelser tildeles med fastsatt tidsbegrensning, samtidig som det innføres en tilsvarende tidsbegrensning for eksisterende selskapstillatelser. Det bør utredes nærmere hvor lang en slik tidsbegrensning skal være, samt hvordan den kan innføres for eksisterende tillatelser.*

Sjømat Norge mener at det ikke bør innføres tidsbegrensning på eksisterende eller nye selskapstillatelser. Se argumentasjonen under pkt. 3 ovenfor.

5. *Det bør ikke innføres en tidsbegrensning på selskapstillatelser til laks, ørret og regnbueørret som er en akvakulturnæring med modne verdikjeder og grunnrentebeskatning. Dersom det senere innføres en tidsbegrensning på eksisterende selskapstillatelser for laks, ørret og regnbueørret, må tidsbegrensningen innføres med lang varighet og etter en grundig konsekvensutredning.*

Sjømat Norge støtter utvalget i at det ikke bør innføres tidsbegrensning for verken eksisterende eller nye selskapstillatelser for laks og ørret. Vi er også enig med utvalget i at uavhengig av hva man mener om dette spørsmål prinsipielt, vil det være uriktig å innføre tidsbegrensning på næringsutøvelse overfor en etablert næring med modne verdikjeder og som allerede er rammet av flere ekstra skatter som er begrunnet med en antatt grunnrente. Vi viser til argumentasjonen ovenfor i innledningen til dette kapittelet, samt under pkt. 3. Vi vil også vise til havbruksmeldingen, Meld. St. 16 (2014-2015), med det klare formålet å sikre forutsigbarhet og bærekraftig vekst i havbruksnæringen. Etter Havbruksmeldingen har myndighetene gjennomført betydelige endringer som har skapt stor uforutsigbarhet i næringen, med innføring av en høy grunnrenteskatt og en skjerpet formuesskatt på norsk eierskap som omfatter nesten alle norske havbrukselskaper.

KAP. 13 Overdragelse, leie, registrering og pantsettelse av akvakulturtillatelser

Det er per i dag en restriktiv holdning til utleie av lokalitets - og selskapstillatelser, primært ut fra hensynet til å kunne identifisere hvem som har ansvaret for driften og sikre en sammenheng mellom innehaver av tillatelsen og den som skal drifte denne. Som det påpekes av utvalget, så legger dette begrensninger i en effektiv utnyttelse av tillatelsene til matproduksjon. Sjømat Norge ønsker også å påpeke at midlertidig utleie av selskapstillatelser vil kunne være et viktig tiltak for å begrense økonomiske tap ved hendelser med stort tap av fisk, som f.eks. ved algeoppblomstringer eller pålagt sanering ved sykdomsutbrudd. Dette gjelder spesielt for mindre selskaper. Ved slike hendelser så vil tapet av fisk i seg selv representere store økonomiske tap, men i tillegg vil manglende mulighet til å utnytte det produksjonspotensialet selskapet disponerer være et tapt potensial for økonomisk avkastning. Ved å tilrettelegge for utleie av selskapstillatelser i den perioden selskapet bruker for å bygge opp sitt produksjonspotensial, vil det være et viktig bidrag til å redusere det økonomiske tapet.

Vi ser behovet for å ansvarlig gjøre de som leier selskapstillatelser. Vi er derfor enig i utvalget om at den som disposisjon selskapstillatelsene registreres i akvakulturregisteret. Den som leier en tillatelse som opplagt oppfyller de krav som ligger i regelverket knyttet til driver av akvakulturvirkosomhet, må stå til ansvar for driften basert på disposisjon av denne kapasiteten.

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

1. *Det bør være adgang til å overdra selskapstillatelser.*

Tillatelsene representerer i dag en betydelig investering for selskapene, og er derfor også en stor del av verdien/pantsetningsobjektet. At tillatelsene kan overdras og er omsettelige vil derfor være en forutsetning for å ivareta den verdien investering i tillatelse representerer, og for at den kan stilles som sikkerhet ved opptak av lån. For at det skal være mulighet for virksomhetsoverdragelser må der være mulighet for å overdra selskapstillatelser. En slik overdragelsesadgang er en forutsetning for en vel fungerende havbruksnæring, som kan møte ulike utfordringer og behov for strukturelle tilpassinger. Derfor må selskapene som driver havbruk ha samme adgang til å utvikle og omsette selskapet som andre næringer. Forslaget støttes derfor.

2. *Det bør ikke være adgang til å overdra lokalitetstillatelser.*

Overdragelse av selskapstillatelser vil forutsette at også lokalitetene overdras samtidig for å kunne videreføre driften. Dette er en forutsetning at for virksomhetsoverdragelse at det gis adgang til å overdra lokalitetstillatelser. Sjømat Norge er derfor sterkt uenig i det ikke skal være adgang til å overdra lokaliteter og mener at på samme måte som det er adgang til å overdra selskapstillatelser så bør det også være mulig å overdra lokalitetstillatelser.

3. *Det bør være adgang til å leie selskapstillatelser. Regulering av utleie av selskapstillatelser bør utredes nærmere.*

Utleie / leie av selskapstillatelser vil kunne være et viktig tiltak for å begrense økonomiske tap ved hendelser med stort tap av fisk, som f.eks. ved algeoppblomstringer eller pålagt sanering ved sykdomsutbrudd. Dette gjelder spesielt for mindre selskap. Samtidig vil en åpning av utleie av selskapstillatelser kunne få betydelige konsekvenser for organiseringen av norsk havbruksnæring,

med eksempelvis etablering av selskaper som har som forretningsstrategi med oppkjøp og utleie av selskapstillatelser. Det er krevende å se alle implikasjonene med å åpne for utleie av selskapstillatelser, og det vil være nødvendig med en grundig konsekvensutredning før det er mulig å ta stilling til om dette er hensiktsmessig.

4. *Det bør ikke være adgang til å leie lokalitetstillatelser. Lokalitetstillatelser som ikke brukes eller som brukes i begrenset grad, bør trekkes tilbake og eventuelt reforderes.*

Utleie / leie av lokalitetstillatelser vil kunne bli et viktig virkemiddel for å optimalisere lokalitetsstrukturen med bl.a. tanke på biosikkerhet. Dette kan også være et avhjelpene tiltak for selskap som har mistet lokalitetskapasiteten på grunn av uforutsette hendelser. Dette løses i dag ofte med bruk av de mulighetene som ligger i samdrift/samlokalisering. Som for utleie av selskapstillatelser er det behov for en grundig konsekvensutredning før dette kan implementeres.

5. *Det bør fortsatt være adgang til samdrift og samlokalisering på lokaliteter. Forskjellen mellom leie av lokalitet, samdrift og samlokalisering bør klargjøres.*

Forslaget støttes av Sjømat Norge. Samdrift og samlokalisering er viktig for en optimal utnyttelse av lokalitetene, og for å legge til rette for en bedre organisering av produksjonen med tanke på biosikkerhet og miljøpåvirkning.

6. *Opplysninger knyttet til forvaltnings- og kontrollformål bør samles i en egen database eller portal for akvakulturdriftsdata.*

Forslaget støttes av Sjømat Norge. Dette vil være viktig for en bedre samordning av de ulike sektormyndighetene. Ved å tilgjengeliggjøre denne informasjonen til næringsutøvere, kan dette også bli et verktøy i produksjonsplanlegging for blant annet å optimalisere driften med tanke på biosikkerhet.

7. *Akvakulturregisteret bør rendyrkes som et realregister og ivareta registerets funksjoner angitt i akvakulturloven.*

Forslaget støttes av Sjømat Norge.

Kap. 14 Teknologiutvikling og risikostyring

Oppdrett av laks og ørret er en relativt ung næring og har hatt en kraftig utvikling av produksjonsteknologier gjennom årene. Det er fortsatt et stort utviklingsbehov for å optimalisere og effektivisere produksjonen, samtidig som miljø- og arealutfordringene som næringen står overfor skal løses. Hvilke typer teknologier som vil være dominerende fremover er usikkert, men trolig vil det bli en kombinasjon av mange forskjellige løsninger som tradisjonelle merder, lukkede, semi-lukkede, nedsenkbare og landbasert. Det er viktig at næringen får spillerom til å utvikle best mulige løsninger, som oppnår de målene for akseptabel miljøpåvirkning som forvaltningen setter ut fra en teknologinøytral tilnærming. Teknologinøytralitet bygger på at det ikke skal gis fordeler ved bruk av bestemte teknologier. Regelverk som legger sterke føringer for typen teknologi som kvalifiserer til målene, vil begrense innovasjon og utvikling av nye og mulig bedre løsninger.

Oppdrettere er eksponert for mange farer samtidig som rask teknologiutvikling og nye driftsformer stiller nye krav til HMS. Undersøkelsen utført i 2023 av Sintef viser at det er høy risiko for oppdrettere og et viktig område for forbedring¹¹. De siste 10 årene er det etablert flere forskrifter med krav og standarder som er implementert i oppdrettsnæringen. Eksempelvis har NYTEK forskriften og standard NS9415 bidratt til vesentlig lavere tilfeller av rømming. Den raske utviklingen av næringen krever hyppige revisjoner av krav og standarder som både myndighetene og næringen må sette av tid og ressurser til. I januar 2023 trådte revidert versjon av NYTEK i kraft og NS9415 ble oppdatert i 2021. Oppdrettere innfører også egne sikkerhetsrutiner utover eksisterende regelverk. Med flere nye veiledere på oppdrag fra Fiskeridirektoratet¹², samt deres erfaringsbase¹³ og jevnlig HMS Forum på initiativ av næringen vil dette arbeidet styrkes.

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

- 1. Det er behov for å vurdere risikofaktorer som en helhet. Det bør etableres en felles tilnærming til risiko på tvers av forvaltningsmyndigheter og andre aktører, slik at tilsyn, kunnskapsgrunnlag, risikoakseptkriterier, barrierer og beredskap koordineres, både i plan og driftsfasen.*

Myndighetene må få tilgang til produksjonsdata som er nødvendig for at de kan utøve de funksjonene som de er satt til å ivareta. Da er det viktig å bruke statlige felleskomponenter slik at

¹¹ <https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/bitstream/handle/11250/3104876/HMS%2bunders%25C3%25B8kelsen%2bi%2bhavbruk%2b2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

¹² <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Dokumenter/Veiledere/veileder-helhetlig-risikostyring-innen-akvakultur/attachment/inline/5f91447f-baaa-40aa-a803-6def71598003:5f1c3abdb73364fa17e127e9d8a0a2844f857e35/fiskeoppdrett-i-balanse-helhetlig-risikostyring-innen-akvakultur-safetec-04052023.pdf>

¹³ <https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/erfaringsbase-romming>

nødvendig data kan gjenbrukes på tvers av sektormyndighetene, og i noen tilfeller også av næringen selv.

- Videre utvikling av produksjonssystemene er en viktig forutsetning for å oppnå ønsket utvikling av akvakulturnæringen. Dette krever økt kunnskap og at myndigheter og private aktører, i samspill, kontrollerer de medfølgende endringene i risikobildet. Forebyggende og konsekvensreducerende tiltak, som for eksempel ivaretar sikkerheten for arbeidstakerne, fiskevelferd og hindrer rømming bør videre ta høyde for og tilpasses økt bruk av nye produksjonssystemer.*

Sjømat Norge støtter utvalget sin tilnærming. Næringen og forvaltning må jobbe tett sammen med det? formål å ha standarder for risikostyring oppdatert iht. nye produksjonsmetoder og ny tilgjengelig kunnskap.

- Sikkerheten for de som arbeider på oppdrettsanlegg må bedres.*

Sjømat Norge støtter forslaget og at dette må inkludere sikkerheten til arbeidere i den tilstøtende leverandør- og servicenæringen.

Kap. 15 Organisering av akvakulturforvaltningen

Havbruksnæringen er en kompleks næring å forvalte og det er ulike interesser som skal avveies. Næringen er i tillegg under en rivende utvikling innen teknologi og driftsmetoder. Dette krever en forvaltning med tilstrekkelige ressurser og høy kompetanse som kan være en effektiv regulator, føre tilsyn med næringen og gjennomføre veiledning.

I dagens havbruksforvaltning søkes kompliserte utfordringer løst hos ulike statlige sektoretater og på ulike forvaltningsnivå. Det brukes store ressurser på å forsøke å få ulike myndigheter til å gå i takt. Også regulatoriske grep er tatt, blant annet ved at akvakulturloven § 8, første ledd, som pålegger myndighetene en plikt til å gjennomføre en "effektiv og samordnet søknadsbehandling" ved etablering av akvakultur. Forvaltningen fremstår likevel som svært fragmentert, og de ulike sektoretater og forvaltningsnivåer oppleves i liten grad som samhandlende.

Ved at de ulike sektoretatene er spesialiserte og formålsorienterte, vil dette også medføre en viss ensidighet. Eckhoffs beskrivelse i sin artikkel¹⁴ om legalitetsprinsippet fra 1963, har fortsatt gyldighet:

"Forvaltningsorganene er – og må nødvendigvis være – spesialiserte og formålsorienterte. De har hver sine særlige oppgaver å vareta – helsevesen, prisregulering, skatteinnfordring osv. Til dette trenges tjenestemenn med faglig spesialisering og med evne til å konsentrere seg om vedkommende forvaltningsgrens spesielle målsettinger. Men disse egenskaper parres ofte med en viss ensidighet. Folk får lett en tendens til å anse de interesser som de selv er satt til å fremme, og hvor de har skaffet seg spesialkunnskaper, for å være særlig betydningsfulle, og til å undervurdere vekten av motstridende hensyn."

Fraværet av et organ som har rettslig og faktisk kompetanse til å gjøre en helhetsvurdering av ulike hensyn og interesser er særlig uheldig. I dagens havbruksforvaltning står ulike hensyn mot hverandre uten at det er noen overordnet myndighet til å avveie ulike interesser. Det overordnede mål for havbruksforvaltningen kommer til uttrykk i akvakulturlovens formålsparagraf: "Loven skal fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten". Formålet om å fremme havbruksnæringens lønnsomhet og konkurransekraft, samt verdiskaping på kysten, fremgår imidlertid ikke verken av matloven, forurensningsloven, havne – og farvannsloven eller vannressursloven.

Konsekvensen av den fragmenterte havbruksforvaltningen er at skjønnskompetansen til den etter akvakulturloven sentrale havbruksmyndigheten (Fiskeridirektoratet/Fylkeskommunene) blir svært begrenset. I den grad det foretas interesseavveininger gjøres dette hos den enkelte sektoretat. En mister da den totale oversikten over de motstridende hensynene som gjør seg gjeldende. Det vil være klart mest hensiktsmessig om helhetsvurderingen og interesseavveiningen kan gjøres på et høyere, eller et mer samlet, nivå i forvaltningssystemet.

Selv om dette neppe alene kan tilskrives en fragmentert forvaltning, er det slik at næringens overordnede utfordringer knyttet til smittespredning, miljøpåvirkning og arealtilgang oftest

¹⁴ Eckhoff, T. (1963). Legalitetsprinsippet. Tidsskrift for Rettsvitenskap, ss. 225 og 231.

adresseres ut fra en tilnærming hvor en søker å begrense næringen, heller enn å bidra til å gi næringen muligheten til å løse problemene.

Det er også slik at ulike geografiske områder har ulike utfordringer og muligheter. Mens det for eksempel i Finnmark er et spørsmål om å bygge ut kapasiteten, er utfordringen i Hordaland å få en lokalitetsstruktur som gjør selskapene bedre i stand til å håndtere blant annet utfordringer knyttet til lakselus. Dagens fragmenterte system er lite egnet til å tilpasse utvikling, tiltak og forvaltning av næringen i forhold til de utfordringene og mulighetene som faktisk foreligger i den enkelte region.

Ulempene ved det fragmenterte forvaltningssystemet og behovet for effektivisering og samordning av sektormyndighetene, har blitt påpekt fra ulike hold. For eksempel gir Regjeringen i sin Havstrategi fra 2017 (s. 53) uttrykk for at det er behov for en mer effektiv og samordnet forvaltning:

"Havbruk kan i sin karakter fremstå som en kompleks næring å forvalte, med behov for flere faglige avveininger og med flere kryssende interesser. Likevel kan det være muligheter for å effektivisere saksbehandlingen ytterligere. Blant annet i forbindelse med arbeidet med regionreformen pågår det et arbeid med å vurdere hvordan denne behandlingen kan gjøres mer effektiv. Det er viktig at saksbehandlingen av akvakultursaker er effektiv og samordnet, og regjeringen vil iverksette tiltak ved behov."

I Nofimas rapport 37/2016 "Regelrett eller rett regel?", er en av konklusjonene at:

"Det bør gjøres reformer i havbruksforvaltningen som innebærer en sterkere samordningsmyndighet, som gjør en samlet vurdering av om etablering av oppdrett skal tillates eller ikke. Samordningsmyndigheten bør få et overordnet ansvar i forhold til sektormyndighetene. Sektormyndighetene bør ikke ha vetorett. En større grad av samordning vil bidra til en mer helhetlig forvaltning, og forenkling av søknadsprosessen."

I 2023 preges også akvakulturforvaltningen av svært lang saksbehandlingstid for søknader og klager både hos Statsforvalter, Mattilsynet og Fiskeridirektoratet. Dette kan indikere at akvakulturforvaltningen tilføres for lite ressurser, og/eller at forvaltningen ikke utnytter sine ressurser tilstrekkelig effektivt.

For å kunne nå målene om en bærekraftig fortsatt vekst i havbruksnæringen, må forvaltningen være i stand til å ivareta hensynet til fiskehelse, fiskevelferd, miljø, mattrygghet, ferdsel, arealforvaltning mv. på en god og effektiv måte. Samtidig må hensynet til videre utvikling av en lønnsom og bærekraftig havbruksnæring som bidrar til verdiskaping på kysten, bli ivaretatt. Dette krever en sterkere og mer samordnet og kunnskapsbasert forvaltning enn dagens.

Sammenlignet med for eksempel petroleumsnæringen, hvor utvinningstillatelser gis av Kongen i statsråd, og utslippstillatelse gis av Miljødirektoratet, skjer forvaltningen av havbruksnæringen spredt på ulike regioner, med alle de tre forvaltningsnivåene (stat, fylke og kommune) i saksbehandlingen. Den fragmenterte forvaltningsstrukturen fremmer ikke likebehandling og forutsigbarhet for næringen.

Også hensynet til å bygge opp kompetanse og erfaring taler for en samling av akvakulturforvaltningen. Ved at forvaltningen er spredt, og plassert som en del av

forvaltningsorgan med andre oppgaver, medfører dette at det blir svært vanskelig å bygge opp sterke fagmiljøer på akvakulturdrift. Dagens saksbehandlingsmiljøer innen den enkelte etat består gjerne av 1-2 personer som sitter geografisk spredt, men som likevel har selvstendig beslutningskompetanse. Dette gjør organene sårbare ved jobbskifter eller sykdom, og medfører at det blir for lite kontinuitet. Konsekvensen blir at etatene i for liten grad klarer å bygge opp tilstrekkelig kunnskap og erfaring innen akvakultur. Mens akvakulturbedriftene opplever en rask utvikling både med hensyn til teknologi og driftsformer, henger akvakulturforvaltningen etter både med hensyn til ressurser, kompetanse og evne til å opptre samordnet og enhetlig.

Utvalget sine anbefalinger, og Sjømat Norge sin tilnærming til disse:

1. *Samhandlingen mellom Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og andre relevante forvaltningsorganer må styrkes, og det må legges til rette for forenkling, tydeliggjøring av ansvarsområder og bedre samordning. Blant annet bør en vurdere en mer helhetlig driftsforvaltning av akvakulturnæringen, herunder en klargjøring av grensegangen mellom det som er basert på akvakulturloven mot generelle miljøreguleringer, samt en mer helhetlig risikoforvaltning og sikkerhetsstyring.*

Sjømat Norge vil presisere at dette punkt primært gjelder lokaltetstillatelser og arealavklaring. Tildelingsmyndigheten etter akvakulturloven er i første instans tillagt fylkeskommunene. Det følger imidlertid av akvakulturloven § 6, jf. laksetildelingsforskriften § 30, at det også er nødvendig med tillatelser fra Mattilsynet (matloven og dyrevelferdsloven), Statsforvalterens miljøvernavdeling (forurensningsloven), Kystverket (havne- og farvannsloven) og i noen tilfelle også NVE (vannressursloven) før akvakultur kan etableres. Dersom en av disse sektoretatene gir avslag, kan det ikke gis akvakulturtiltattelse. I tillegg har kommunene gjennom arealplanleggingen en helt avgjørende rolle for tilgangen til areal. Både sektoretatene og kommunen har således vetorett i forhold til nye lokaliteter for akvakultur.

Akvakulturlovens formål er å: "*fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten*", jf. akvakulturlovens § 1. Formålet om å fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft, og verdiskaping på kysten, fremgår imidlertid verken av matloven, forurensningsloven, havne – og farvannsloven eller vannressursloven. Den fragmenterte saksbehandlingen av akvakulturtiltattelser gjør at de overordnede mål i akvakulturloven § 1 ikke blir avgjørende ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til etablering på lokaliteter.

I Havmeldingen ble det gitt uttrykk for at det er behov for en mer effektiv og samordnet forvaltning. En større grad av koordinering mellom myndighetene, ville kunne føre til en mer enhetlig forvaltning. Vedtakskompetansen bør samles slik at én statlig fagmyndighet gis overordnet ansvar og myndighet til å foreta en samlet og endelig skjønnsmessig avveining av de ulike hensyn ved klarering av lokaliteter. Sjømat Norge mener at det er behov for en bedre samordning av de ulike sektormyndighetene. Det må legges til rette for forenkling, blant annet bør det vurderes om kurante saker kan gå igjennom et forenklet forvaltningsspor. Det er behov for å tydeliggjøre ansvarsområdet og kompetansemyndigheten til sektormyndighetene, hvilket område, hensyn og forhold har en sektoretat myndighet til å vurdere. Krav til kunnskapsgrunnlaget er sentralt, som redegjort for tidligere i dokumentet. Det er også nødvendig med bedre avklaring mellom plan- og

bygningsloven og sektorloverket. Sjømat Norge mener at forhold som er vurdert i kommuneplanen ikke må få en ny omkamp ved søknad om lokalitetsklarering.

Utvalget har dessverre ikke vært tilstrekkelig konkret i å utforme forslag egnet til en mer effektiv, samlet og koordinert havbruksforvaltning, skjønt utvalget prisverdig nok tar dette opp og påpeker behovet for reformer. Sjømat Norge vil foreslå at det nedsettes en partssammensatt gruppe/utvalg for å utrede dette nærmere, med sikte på å fremlegge konkrete forslag.

- 2. Statlige myndigheter bør tildele alle akvakulturtillatelser. Det bør vurderes andre modeller enn nåværende system for å samordne tildeling av akvakulturtillatelser.*

Se kommentar ovenfor.

Oppfølging av NOU

Sjømat Norge viser til at utvalget tar opp en rekke spørsmål som ledd i en omfattende behandling av hele tillatelsessystemet i havbruksnæringen. Noen av temaene henger nær sammen, mens andre kan sees uavhengig av hverandre. Etter vår vurdering er tiden nå inne for at regjeringen bruker deler av utvalgsarbeidet som grunnlag for en bred behandling av rammevilkårene for havbruket gjennom en stortingsmelding. Det må midlertid ikke bety at viktige reformer og tiltak blir satt på vent i påvente av en slik behandling. Det er særlig viktig at departementet arbeider parallelt med ordninger som kan gi grunnlag for teknologiutvikling og bærekraftig vekst i havbruksnæringen.

Et slik skritt, uavhengig av en stortingsmelding, kan være at departementet så snart som mulig fremmer forslag til en miljøteknologiordning som kan muliggjøre vekst for selskap som oppfylles strenge krav til miljø og drift. Utkast til en slik ordning har allerede lenge vært til behandling i departementet, og høringen er for lengst unnagjort. Ved nå raskt å utarbeide en egnet miljøteknologiordning, vil denne kunne fungere parallelt med det videre arbeid i departementet med den foreslåtte miljøfleksibiliteten som utvalget skisserer, og som f.eks. kan bli avløst miljøteknologiordningen.

Arbeidet med et regelverk for havbruk til havs, som ikke er spesifikt en del av utvalgets mandat, må også fra departementets side følges opp med uforminskert styrke, og uavhengig av oppfølgingen av utvalgets arbeid. Sjømat Norge har merket seg at regjeringen har forutsatt dette bl.a. i Hurdals-plattformen.

Sjømat Norge er innforstått med at arbeidet med større endringer i forvaltningsordningen vil ta sin tid og kreve nærmere utredninger. Det samme gjelder en avklaring i rollefordelingen mellom stat og kommuner i spørsmålet om arealplanlegging og havbrukslokalteter. Det forhindrer ikke at departementet raskt kan legge grunnlag for mer presise statlige retningslinjer for arealplanlegging i sjøområdene, og hvor kommunene får sterke insentiver til interkommunal kystsonoplanlegging, og tilrettelegging av havbruksareal også i eksponerte, værutsatte areaer innenfor grunnlinjer. Det vil kunne stimulere utviklingen av utstyr og driftsformer hvor nye store arealer kan tas i bruk for havbruk, med en miljømessig mer bærekraftig lokalitetsstruktur som resultat.

Sjømat Norge har merket seg et betydelig etterslep i Nærings- og fiskeridepartementet i håndteringen av viktige saker innenfor fiskeri- og havbruksforvaltningen. Dette tyder på at departementet og regjeringen ikke har prioritert dette område høyt nok. Dette er et paradoks etter som regjeringen har valgt å innføre en skadelig grunnrenteskatt som har gir økt byråkrati i både regjeringsapparatet, Skatteetaten og Fiskeridirektoratet. Regjeringen har på den måten valgt å prioritere vekst i skattebyråkratiet for havbruk fremfor den del av forvaltningen som skal bidra til fremtidens bærekraftige havbruksnæring. En slik feilprioritering må ikke gå på bekostning av fiskeri- og havbruksforvaltningens kompetanse og bemanning for å sikre en tilfredsstillende og effektiv behandling av sine viktige forvaltningsoppgaver, inkludert oppfølgingen av havbruksutvalgets utredning. Dette er et ansvar som påhviler regjeringen.

Vennlig hilsen
Sjømat Norge

Jon Arne Grøttum
Direktør havbruk

Geir Ove Ystmark
Adm. dir